

POSVETOVANJE O KULTURI V KOMUNI V LUČI NOVIH STATUTOV

Denar ni vse, je pa potreben

V živahnih razpravah ob predosnutkih obeh ustav, zvezne in republiške, je bilo precej govora tudi okrog kulturno-prosvetne in kulturno-umetniške dejavnosti. Konkretnejše oblike naj bi dobile te veje dejavnosti v občinskih statutih.

Toda prve ugotovitve ob sicer še neizbranih občinskih statutih niso nič kaj razveseljive. Ko jih prebramo in o njih razpravljamo, lahko je ugotovimo, da je v njih poleg številnih členov in kopice podrobnosti, posvečenih kulturi in prosveti le nekaj splošnih stavkov. Konkretneje je hore malo ali celo nič, čeprav namrečno v drugih vrstah komunalnih dejavnosti na množico potankosti, in kakšen razvoj lahko pričakuje kultura v komuni, če jo občinski statut le omeni kot neko »nujno zlo«?

Kot domala že v vseh okrajnih središčih v Sloveniji, je bilo tudi v Kopru pred kratkim posvetovanje na temo MESTO KULTURE V KOMUNI V LUČI NOVIH STATUTOV. Posvetovanje sta sklicala Okrajni svet za kulturo in prosveto in Okrajni svet Svoboda in prosvetnih društev, udeležila pa sta se ga razen lokalnih faktorjev tudi predstavnika republiškega sveta za kulturo in prosveto in Sveta Zveze Svoboda in prosvetnih društev.

Osnove za razpravo je dala analiza sedanjega stanja. V tej analizi je predsednik Okrajnega sveta Svoboda Ivan Mavsar ugotovil ob primeru Kopra, ki ima občinske in okrajne kulturne ustanove, da naša kultura in prosveta nimata iz dosedanjih prakse kaj razveseljivih izkušenj. Že do zdaj smo ugotavljali, da sredstva za vzdrževanje in za rast teh dejavnosti ne naraščajo v skladu z narodnim dohodkom, zdaj pa lahko ugotovimo, da tudi občinski statuti ničesar ne predvidevajo glede financiranja kulturnih in prosvetnih ustanov. Zaradi neenakomernega in nerednega dotekanja finančnih sredstev ni bila mogoča nobena daljnosežnejša

kulturna politika, nobena načrtovitost in kontinuiteta, ki bi rodila vidne uspehe. Žal tudi v občinskih statutih ni govora o financiranju — ali naj bo to proračun ali sklad ali dotacije — in zato tudi ni nobenega zagotovila za kulturno rast v komuni, kaj šele za večletni perspektivni plan kot v gospodarstvu.

Dejansko najdemo v statutu obalnih občin (Izole, Koprna in Pirana) le nekaj načelnih stavkov o kulturi in prosveti, še slabše pa je v statutu postojnske in ilirsko-bistriške komune. V drugih komunalnih komisije šele zaključujejo delo in osnutki se ni v razpravi. Za statut obalnih občin je načelnik oddelka za splošno upravo OLO Koper Franc Podlunsek, ki se je tudi udeležil posvetovanja, pojasnil, da je to samo tipski osnutek, ki ga mora vsaka komuna prilagoditi svojim potrebam in dopolniti. Po njegovem mnenju ni kultura samo stvar proračuna, ampak vseh mehanizmov v komuni, zato pa mora najti svoje mesto ne samo v občinskih statutih, ampak tudi v statutih gospodarskih in drugih organizacij, kot tudi v krajevnih skupnostih. Pri razpravah, ki bodo točno določile vlogo kulture in prosvete v komuni, bo morala odigrati pomembno vlogo tudi SZDL.

Razprava je dala razne predloge financiranja: medtem ko se nekateri ogrevajo za izboljšanje načina proračunskega dotiranja (pri čemer naj bi upoštevali osnovo iz leta 1962 in porast narodnega dohodka), so drugi bolj naklonjeni komunalnim skladom za kulturo s posebnim upravnim odborom. Vsi pa soglašajo, da bomo še dolgo govorili o kritičnem stanju naše kulture in prosvete, če bodo finančna sredstva za te dejavnosti ne samo sorazmerno, ampak celo absolutno manjša kot v pre-

teklih letih. Soglasno so se strinjali tudi, da so za dobro in perspektivno kulturno politiko v komuni potrebni samostojni občinski sveti za kulturo in prosveto in da morajo imeti ti sveti tudi določene kompetence.

V razpravo je posegel med drugimi tudi sekretar Sveta Zveze Svoboda in prosvetnih društev Dane Robida. Svoje izkušnje in opažanja iz drugih okrajev in občin je povezal z razpravo v Kopru. Ugotovitve so precej podobne in le redke so tiste komune, kjer so komisije odmerile v statutih določili kulturi in prosveti pravo mesto. Pa ne gre vedno samo za denar, čeprav je nujno potreben, ampak še bolj za razumevanje našega družbenega razvoja. Tovariš Robida je se opozoril, da statut ne sme istovetiti poklicnih kulturnih ustanov z amaterskim delom in s prosvetnimi društvi. Precej generalna napaka številnih statutih — seveda tudi naših — je, da niso prav nič pomislili na solanjske strokovne kadrove za potrebe kulture in prosvete, kajti izostren okus današnjega atomskega in televizijskega človeka se ne zadovoljuje več s primitivnimi stvarmi. Prav tako statuti ne predvidevajo gradnje objektov, ki bi ustrezali raznim komunalnim potrebam, niti virov, iz katerih bi se stekali skladi za negospodarske investicije.

Sklepe posvetovanja o kulturi v komuni so usmerili udeleženci razprave po predlogu predsednika Okrajnega sveta za kulturo in prosveto Staneta Škrabarja v nadaljnje razprave državljanov ob osnutkih statutih po komunah. Tričlanska komisija bo izdelala priporočila komisijam za statute in občinam o načelih kulturne

politike v komuni in predlagala široko razpravo v okviru SZDL, v delavskih svetih in krajevnih skupnostih, pri zborih volivcev. Kultura in prosveta morata najti ustrezno mesto v občinskih statutih in v perspektivnem načrtu razvoja matične baze. Komuna naj zagotovi prispevek za amatersko in za poklicno kulturno in prosvetno dejavnost v skladu s porastom narodnega dohodka, pa najsi bo to v skladih ali v proračunih. Obenem bo treba opozoriti vse komune, da so posvečile tem vprašanjem v sedanjih osnutkih statutih premalo pozornosti.

Opozorilo bo prišlo pravočasno in upajamo, da ne bo naletelo na gluha ušesa. Končno bi danes moralo biti že vsakomur jasno, da bo postalo celo nadaljnje razvijanje demokracije in družbenega upravljanja resen problem, če ne bomo skrbeli za izobrazbo in za kulturno življenje delovnih ljudi pri nas. In čeprav ni mogoče kulture in prosvete meriti z navadnimi merskimi enotami, ne tehtati in ne seštevati, je zdanj dokazano dejstvo, da močno vpliva na delovno storilnost, torej tudi na proizvodnjo. Skratka, kultura ni nič posebnega, ampak je samo člen v pisani verigi našega družbenega in osebnega življenja. Statut kot tudi ustava pa morata enako skrbeti za vse člene v tej raznoliki verigi. Z. L.

Predsednik Tito v Sovjetski zvezi

Na povabilo predsednika ministrskega sveta ZSSR Nikite Hruščeva je te dni na oddihu v Sovjetski zvezi predsednik FLRJ Josip Broz-Tito s soprogo in s svojimi spremstvom, med katerimi so podpredsednik zveznega izvrš-

nega sveta Aleksander Ranković, predsednik Ljudske skupščine Srbije Jovan Veselinov, predsednik Ljudske skupščine Makedonije Ljubčo Arsov, dalje Boris Kraigher, Ivan Krajačić in drugi.

Na poti v Moskvo, kamor je predsednik Tito prispel v torek, se je ustavil v Budimpešti, kjer se je razgovarjal z voditelji madžarske vlade. Predsednik Tito bo med svojim bivanjem v Moskvi, Volgogradu, Leningradu in Kijevu izmenjal s sovjetskimi državniki mnenja o raznih mednarodnih vprašanjih in o vprašanjih, ki se tičejo obeh držav. V svoji zdravici ob prihodu v Moskvo je predsednik Tito med drugim dejal: »Odnosi med našima državama so v zadnjih letih postali dobri. Drugače tudi ne more biti, zato ker to želijo narodi naših dveh držav, voditelji, pa moramo izpolnjevati željo ljudstva.«

Kongres KP Italije

V Rimu zaseda deseti kongres Komunistične partije Italije, ki se ga udeležuje razen delegatov tudi 30 delegacij komunističnih in delavskih partij iz drugih držav. Našo državo zastopajo član izvršnega komiteja CK ZKJ Lazar Koliševski in člana CK ZKJ Janez Vipotnik ter Krsto Bulajić. Kot častni gost pa je tudi tovariš Ivan Regent, saj je bil povabljen soustanovitelj italijanske Komunistične partije.

Obširno poročilo je dal generalni sekretar KPI Palmiro Togliatti, ki se je zavzel za mirno sodelovanje med narodi in za mir ter demokracijo, ki edina utrjuje pot k socializmu. Togliatti je dejal, da je za mednarodno komunistično gibanje danes glavno vprašanje enotnost komunističnih in delavskih strank ter obsodil politiko KP Kitajske in KP Albanije. V drugem delu

govora se je dotaknil italijanskih znanj in notranjpolitičnih problemov ter organizacijskih vprašanj KPI.

Kitajski delegat pa je izkoristil tudi to priložnost, da je nestransko napadel Jugoslavijo, kar je zbudilo med številnimi delegati ogorčenje in ostre proteste. Zato je znana španska revolucionarna Dolores Ibaruri-La Passionaria izjavila: »Da voditeljem kitajske in albanske partije sploh ne moremo reči tovariši.«

Aktivnost žena zadeva vso družbo

Dvajset let je preteklo od tistih prvih decembrskih dni leta 1942, ko so brigade in divizije s krvjo priborile prsto pot stotinam žena, ki so prihitele na svojo prvo zgodovinsko srečanje v Bosenski Petrovac. Prišlo so kljub žičnim oviram, prebile so se skozi zasede, številne so pojele padle, toda še vedno je prišlo na konferenco s pesnjico na ustnicah in v prsih, to so se po treh dneh poslovile. Prihitele so v majhno bosensko mešico, da bi se dogovorile o nadaljnji borbi, da bi izboljšale svoje žensko gibanje, da bi izbrale svoje vodstvo, da bi zvedele vse o svojih sestrah iz vse ranjene in nepremagljive domovine.

Bili so to trije lepi sončni zimski dnevi v času, ko je bila oborožena vstaja naših narodov stara komaj dobrih osemnajst mesecev, ko je bilo več borcev kot pusk. Toda že takrat je utrjena borčeva noga trdno hodila in premarazena roka s puško in bombno vedno bolj širila osvobodeno ozemlje. Sovražnik je že trdno občutil moč pesti. V času te prve konferenčne ozemlja je bila osvojenem v tej ljudski oblasti so našle svoje mesto tudi žene in so začele svoje prvo solo samouprave. Na teh prvih pedeh osvobodjenega ozemlja so postale priznan faktor v novi družbi. Tu je bila komunistična partija, ki jim je odpirala nova obzorja in začela odločno borbo za enakopravnost vseh državljanov in vseh narodov, proti izkoriščanju vseh vrst, za žensko enakopravnost. Žene so razumele, da se narodnoosvobodilna vojska bori tudi za njihove pravice, da mlada republika in ljudska oblast kujeta resnično žensko enakopravnost. Vse to je bilo še takrat, ko so v bližini gmelji topovi in je sovražnik heno napadal.

Poleg tega manifestativnega značaja pa je dala prva konferenca AFŽ v Bosenskem Petrovcu tudi zelo realno analizo o delu in o stanju organizacije. Žene-delegatki so se vrnile v svoje kraje obogatene z novimi izkušnjami in še bolj odločne, da bodo vztrajale v nadaljnji borbi. Doma so jih tovarišice nestrno pričakovale. Vse jih je zanimalo: kako so potovale, kaj je rekla tovariš Tito, kaj drugi tovariši in tovarišice. Konferenca je imela velik odmev: razglasila je Jugoslavije, resolucija konferenčne, časopisi posvečeni ženam. In potem pokrajinske konference, po okrožjih in občinah, po vaseh in po mestih, na osvobojenem in na neosvobojenem ozemlju. Sestanki, razgovori, naloge in borba. Mesec za mesecem, leto za letom, zaupanje, vzdržljivost in borba vsega naroda, vojske in zaledja, pritisk na zunanji frontah in končno je napočil tako težko pričakovan trenutek: svoboda, veselje, vsa dežela osvobodjena.

To ni bil konec, ampak nov začetek. Požgane vase, razrite ceste in porušeni mostovi, podrite tovarne in bombardirana mesta, ranjenci, invalidi, na tisoče otrok brez staršev, vse to je začelo delovnih rok, pravi tisti rok, ki so nosile puško, plette nozavice ali železne lopatke. Ohnova: dežele, de-

lo, delo in spet delo. Nепrekinjena veriga, tratične, opeka, žebelji, motike in lopate, samokolnice, bolnice, domovi, ustanove in sole vse je čakalo delovnih rok. In žene so spet bile del ljudstva, ki si gradi boljše budočnost.

Kmalu je prišla ustava, ki je potrdila in zagotovila ženam enakopravnost — prvič v zgodovini naših narodov — prvič v enakopravnosti, ki so se spisale za borbo. In ženam so se odprla vrata vseh poklicev in vseh sol. Dobile so možnost, da se usposobijo za vse odgovornosti in za vsesobno delo. V razvoju komunalnega sistema in družbenega samoupravljanja je našla žena najrazličnejše možnosti, da se je aktivno vključila v novo družbo. Žal ji objektivne možnosti (otroške ustanove, družbena prehrana, servisi) še vedno ne dovoljujejo, da bi se z enakim deležem vključila v konkretne, gospodarskih in drugih problemov. O tem nam govori podatek, da je pri nas med proizvajalci 57% žena, daleko nižji odstotek pa je upravljalik.

Toda kljub težavam, s katerimi se še vedno borimo, in kljub nezaželenim dogodkom v svetu našo deželo trdno gradilo delovne roke. Močnejša, ekonomska osnova je potegnila s seboj tudi nove družbene odnose. Prerastli smo okvire prve ustave in pripravljamo drugo, ki bo vskladila nove potrebe z novimi možnostmi in s sedanji družbenim razvojem.

S sodelovanjem pri novih nalogah in z izkoriščanjem vsega, kar nudi državljanom nova ustava in novi zakoni, dobivajo naše žene spet vrsto možnosti, da se okoristijo s pravicami, ki jim jih ponuja razvita družbena skupnost.

In ko tako gledamo dvajset let dolgo pot, lahko ugotovimo, da je seme, ki so ga zasejali takrat na prvi konferenci AFŽ, rodilo sadove in da so takrat še precej nejasno izrečene težnje žena dobile danes konkretne in realne oblike. V tisti družbi, za katero so se borile, so žene našle svoje

človeške pravice, to je same sebe. Proslave dvajsete obletnice velikega dogodka v Bosenskem Petrovcu pripravljajo v vsej naši državi, in sicer Konferenca za družbeno aktivnost žena skupno s Socialistično zvezo delovnih ljudi. Povsod so imenovali odbore za proslavo, njihova naloga je, da te proslave ne bi bile enkratne, ampak da bi ta jubilej praznovali na razne načine vse do 8. marca 1963, ko naj bi bila največja slavlja ob mednarodnem dnevu žena.

Napadi fašističnih banditov

Na dan 29. novembra je skupina ustaških emigrantov izvedla oborožen zločinski napad na poslovo in v bence odseka za zaščito jugoslovanskih interesov pri švedskem veleposlanstvu v Bad-Godesbergu, ki je predmestje zahodnonemškega glavnega mesta Bonna, in z revolverskimi strelji so hudo ranili Mončila Popovića ter Vinka Dvogana, prostora švedskega veleposlanstva, kjer je tudi odsek jugoslovanskega predstavništva, pa so zasuli z bombami. Ta incident je sprožil vrsto protestov v svetu in bonnska vlada je bila prisiljena uvesti kazenski postopek proti napadalcem, čeprav njena policija, ki je bila pravočasno opozorjena na možnost ustaških izredov, ni nudila zaščite predstavnikom FLRJ in državi, kjer so našli zatočišče jugoslovanski vojni zločinci. V brzojavki, ki jo je poslal predsedniku nemške socialno-demokratske stranke Erichu Ollenhauerju

Predsednik občinskega ljudskega odbora Koper inž. Gabere je prerezal trak in tako izročil stavbo novega zdravstvenega doma v Kopru svojemu namenu

Briljska zastavljanja!

Ze prvi dan 1963. leta je treba zastaviti proizvodnjo z vso zmogljivostjo — Škodljivo in neekonomično vsakoletno lagodno obotavljanje od januarja do aprila, ko pa je treba potlej čez mero prenapenjati sile, da bi dohiteali zamujeno

Samo po sebi se razume, da si človek po opravljenem delu oddahne. Prijeten in najlepšega ponosa poln je zlasti oddih konec leta, ko delovni kolektivi izpolnijo letne proizvodne naloge. Tistih nekaj dni oddiha, ob prestopu iz starega v novo leto, se vedro razveselimo v dobri zavesti, da smo dostojno opravili svojo družbeno obveznost, da nam vest z ničimer ne more očitati, da bi zaupanih nam proizvajalnih sredstev ne bili pošteno in dobro uporabili in izkoristili. Tako je tudi prav.

Ni pa prav, ko se iz leta v leto ponavlja »stara pesem«: v določeni obliki se »novoletno oddihovanje« razpotezne kar na več mesecev. Z drugimi besedami, namesto da bi že koj skraja leta zastavili proizvodnjo z vso zmogljivostjo, se ponekod lagodno obotavljamo in obiramo po dva, tri mesece. Iz lagodnosti se zdre moše le, ko začne teči voda v grlo, ko številke in indeksi proizvodnje začno javno s prstom kazati na vse tiste kolektive, ki so si privoščili nekoliko prehuodo in predolgo »oddihovanje«. Posledice so na dlani: z dolgimi koraki in prenapetimi silami je treba potlej teči na vso sapo, da bi ne zamudili vlaka! V nekoliko nervoznem in občutljivem razpoloženju je treba zbirati sile (premnogokrat celo z nadurami!), da bi nekako dohiteali zamujeno.

Tako leto za letom mnogi kolektivi »dohitevajo zamujeno«. Malone v vseh primerih se to dogaja v zvezi s političnimi akcijami, ki jih podvzemajo oblastveni organi, a tudi politične in družbene organizacije, Zveza komunistov, SZDL, sindikati itd. Če bi skraja leta z vso zmogljivostjo zastavili proizvodnjo, bi ne zašli v zagato, bi ne bile potrebne zunanje politične akcije in intervencije, bi ne bilo potrebno napanjati sil čez mero. Proizvodnja bi skozi vse leto potekala normalno, v izenačeni dinamiki, enakomerno. Tako pa zastran lagodnega začetka (slabega startanja v novo proizvodno leto) doživljamo izredno nihanje, hude izpade v prvih mesecih in silne vzpone proti koncu leta. Popolnoma odveč bi bilo posebej dokazovati, kako škodljiv in negospodarnosten je takšen neenakomeren in nihajoč potek proizvodnje.

Podatki za zadnji dve leti nam nazorno kažejo, kako je v našem okraju v začetnih in v končnih letnih trimesečjih nihala proizvodnja:

Vrednost industrijske proizvodnje v okraju v milijonih din. zadnje trimesečje 1960 9.820, od tega v decembru 3.790; prvo trimesečje 1961 7.400, od tega v januarju 2.240; zadnje trimesečje 1961 9.800, od tega v decembru 3.440; in prvo trimesečje 1962 7.260, od tega v januarju 2.300.

Med posameznimi trimesečji, a tudi med posameznimi meseci (januar/december) zevajo silne razlike, izredni nihaji. Kar za cele milijarde! Škoda, ki nam jo prinaša slab start, popustljiv začetni tempo, neenakomernost v poteku proizvodnje, je ogromna, neprecenljiva. Koliko več bi lahko ustvarili ob enakomerni dinamiki proizvodnje, ki bi jo že v začetku vsakega leta čvrsto in s polnim tempom zastavili ter nato nadaljevali skozi vse leto! A ne samo to, da bi več ustvarili in več imeli. Tudi vseh drugih neogibnih težav bi ne bilo v tolikšni meri. Pritisk na tržišču bi bil enakomeren, se pravi, da bi na tržišču vladala neprimerno večja stabilnost, brez nihajev in sunkovitosti, ki vplivajo na cene, na kurantnost in nekurantnost blaga, na kopicenje in praznine, na preobremenjevanje transporta itd. Ob enakomernem poteku proizvodnje bi tudi izvoz potekal enakomerno. Kreditna politika (zlasti glede obratnih sredstev) bi bila lažja in brez težjih posledic (obresti!) za delovne kolektive. Skratka enakomerno potekajoča proizvodnja bi ne povzročala ne težav ne komplikacij, ki nas tako hudo tarejo, tem huje v novem gospodarskem sistemu, ki ne prenese takšne neenakomernosti v proizvodnji.

Dokler za nemoten in enakomeren potek proizvodnje ne bo vsaga ne voljo, bomo kajpada še mogli ugotavljati, da so neenakomerne proizvodnje krive tudi objektivne okolnosti (devize, pomankanje reprodukcijskega materiala, prepozna realizacija kreditov itd.). Toda mirne duše kljub temu lahko rečemo, da pri neenakomerni proizvodnji le prevladujejo subjektivni vzroki. Med prvimi vsekakor prekasno sestavljanje gospodarskih proizvodnih letnih (a tudi perspektivnih, razvojnih) načrtov. Prav tu je še premalo občutili tisto demokracijo in sproščenost, ki jo omogoča nov gospodarski sistem in pa svoboda delitev dohodka. Tu je še v obilni meri čutili ostanke administrativnega obdobja (planiranja od zgoraj navzdol). Se pravi, da v mnogih delovnih organizacijah še vedno nekako nesamostojno čakajo, namesto da bi v okviru svojega splošnega perspektivnega gospodarskega načrta pravočasno (precej pred koncem tekočega leta!) sestavili jasen in trden gospodarski program za naslednje leto. In s tem programom bi se morali potlej takoj v začetku leta lotiti proizvodnje s polnim tempom, z vso zmogljivostjo. Edino takšen start v novo proizvodno leto bi bil pravilen, gospodarnosten. Startati pa v novo leto ne samo lagodno, brez tempa, ampak celo brez jasnega in konkretnega načrta, to mora potlej povzročiti neugodne posledice, motnje, nihanje. Tu bo pač treba doseči naslednje, kakor to veleva zakonitost dobrega gospodarjenja: že jeseni naj bo jasno, kako bo naslednje leto! Potlej od jeseni do konca leta vseh svojih sil do upehanosti ne bomo trošili za dohitevanje v začetku leta zamujene storitvenosti, ampak bo tudi dovolj časa za preudarno, pravočasno in demokratično (ob sodelovanju vsega delovnega kolektiva!) sestavljanje programa za naslednje leto!

Na dober start v novo proizvodno leto in takojšnji polni proizvodni tempo pa za zdaj med drugim še premalo vpliva delitev osebnega dohodka. Če bi delitev potekala neposredneje, t. j. takoj po realizaciji, bi ustvarjala izredno močno stimulacijo. Lahko si zamislimo, kako živo bi bili proizvajalci zainteresirani, da bi potekala proizvodnja že skraja leta v polnem tempu, z vso zmogljivostjo. Brez dvoma bi se proizvajalci najodločneje zoperstavljali vsakršni lagodnosti. Vsakdo bi bil zaradi neposredne delitve zainteresiran na kar najbolj enakomerni proizvodnji z največjo zmogljivostjo! Tako pa sedanji način »akontacijske delitve dohodka« s čakajočo perspektivo na »zaključno delitev konec leta« tudi po svoje vpliva na to, da proizvajalec že od prvega dneva novega gospodarskega leta ni brezkompromisno zainteresiran na polno zastavljeni in enakomerni proizvodnji skozi vse leto.

France Gerželj

IZGIBANO DELO SOCIALISTIČNE ZVEZE NA KRASU

Do slehernega člana

Konec preteklega meseca so v sežanski občini zaključili zborovanja SZDL, na katerih so izvolili vodstva 65 podružnic in delegate za krajevne konference SZDL. Tam, kjer je že sedaj jasno, kako obsežno bo območje krajevnih skupnosti, so imeli tudi krajevne konference.

Žene in mlajše člane. V vsem tem je jamstvo, da bodo bodoči krajevni odbori v polni meri odigrali svojo vlogo, ko se bodo znašli pred obsežnejšimi in »zažnejšimi problemi krajevnih skupnosti.

Prav tako pomembna je tudi ugotovitev, da so na volitvah izbrali najboljše izmed sebe, take, ki so delavljivi in razgledani. Oboje je potrebno za uspešno delo. Pri tem pa niso pozabili na množična.

Končno ne kaže zamolčati, da so ta val, ki je razgibal življenje organizacij SZDL, spremljale široke razprave o zvezi in republiški ustavi in o občinskem statutu, kar mu daje še posebno obelježje. Kakšno je zanimanje članov SZDL za novo ustavno ureditev, kažejo številna vprašanja, ki so jih postavljali in ki se nanašajo na najzanimivejša poglavja predosnutkov. Ob vseh teh razpravah pa so marsikje našli čas še za aktualne krajevne probleme.

Delovni kolektiv zavoda Postojnske jame je po končani turistični sezoni napravil skupno poučno ekskurzijo v Italijo in Avstrijo. Slika kaže udeležence na mejnem prehodu v Avstrijo — Jezerskem — pod opozorilno tablo Postojnskih jam

S SEJE ŠOLSKEGA ODBORA V ILIRSKI BISTRICI

Iščejo vzroke slabih učnih uspehov

Šolski odbor ilirskobistriške osemletke se je sestel pred kratkim na drugo redno sejo v novem šolskem letu. Tako so med številnimi problemi razpravljali med drugim tudi o doseženem učnem uspehu ob prvi redni konferenci. Ugotovili so, da je učni uspeh zelo slab, saj je le 48% učencev dobilo pozitivne ocene, kar je za 2,5% slabši uspeh od učnega uspeha v enakem času preteklega leta.

Na koncu so se sklenili zvišati doseganje oskrbnosti za oddelke Ekonomske srednje šole za odrasle od dosedanjih 3 na 5 tisoč dinarjev mesečno. Pregledali so še finančno stanje sklada za šolstvo in sklenili podeliti denarne nagrade nekaterim zaslužnim učiteljem za kvaliteto in uspeh pri pouku, kakor tudi zaradi izredne poštovitvalnosti pri organizaciji raznih krožkov in podobno.

Na koncu so se sklenili zvišati doseganje oskrbnosti za oddelke Ekonomske srednje šole za odrasle od dosedanjih 3 na 5 tisoč dinarjev mesečno. Pregledali so še finančno stanje sklada za šolstvo in sklenili podeliti denarne nagrade nekaterim zaslužnim učiteljem za kvaliteto in uspeh pri pouku, kakor tudi zaradi izredne poštovitvalnosti pri organizaciji raznih krožkov in podobno.

U TANT GENERALNI SEKRETAR OZN

Generalna skupščina Organizacije združenih narodov je po priporočilu Varnostnega sveta izvolila za generalnega sekretarja burmanskega diplomata U Tanta, ki je že pred letom dni prevzel mesto vršilca dolžnosti generalnega sekretarja.

OB ZAKLJUČKU VOLITEV NOVEGA VODSTVA SZDL

V Grižah imajo kaj pokazati

Ko so v mali vasi Griže, ki ždi nad kraško rebro na vrhovski strani, volili člane podružničnega odbora SZDL in delegate za krajevno konferenco SZDL, niso pozabili na obračun dveletnega dela.

novi člani, ki so dospeli iz mladincev. Poročilo bi bilo še drugačno, če ne bi bilo sestavljeno tik preden so se Grižani lotili gradnje betonске plošče, s katere se bo stekala voda v vaški vodnjak in zaradi katere se jim ne bo več treba bati suše.

STAROD, PAVLICA IN STUDENA GORA V BISTRISKI OBČINI

ena krajevna organizacija SZDL

Pred kratkim je bila konferenca dosedanjih krajevnih organizacij SZDL Studena, Pavlice in Studene gore, na kateri so sklenili, da se bodo združili v enotno krajevno organizacijo Socialistične zveze. Njen sedež bo v Starodu. Iz poročil krajevnega odbora je moč posneti, da delo organizacije ni bilo tako uspešno, kakor bi bilo želeli. Krajevni odbor se je boril s precejšnjimi objektiv-

nimi težavami. Kljub temu pa so uspeli urediti dokaj lep in prostoren kulturno prosvetni dom, nabavili so si televizijski sprejemnik in skrbeli za popravilo cest in vaških poti. Razprava je odprla že dolgo odprto vprašanje vodovodu za Studeno goro, ki bi ga bilo treba čimprej urediti. Na kraju so izvolili sedemčlanski odbor Socialistične zveze.

»JAVOR« PIVKA: LETOŠNJE IZVOZNE OBVEZNOSTI DOBRO IZPOLNJENE

Prihodnje leto še več!

Tretjino vse proizvodnje v vrednosti ene milijarde deviznih dinarjev je šlo v izvoz — Dobro napovedi za prihodnje leto, za katero so že doslej sklenili precej izvoznih pogodb — Proučevanje in osvajanje novih področij na mednarodnem tržišču.

Primerjava »Javorovega« izvoza v zadnjih letih prica, da si kolektiv na vso moč prizadeva, da bi se čedalje močneje uveljavil na mednarodnem tržišču. Svojo proizvodnjo pa tudi usmerja in tehnološko tako izpopolnjuje, da bi se mogel kar najbolj učinkovito vključevati v mednarodno delitev dela.

»Javor« uveljavlja v izvozu na obeh izvoznih področjih, na področju konvertibilne in nekonvertibilne valute. Po predvidenem izvoznem načrtu za leto 1963 bodo vrednost izvoza dvignili za nadaljnjih deset odstotkov (okoli 100 milijonov deviznih dinarjev). Za izvoz v prihodnjem letu so začeli skrbeti že v zadnjih mesecih letošnjega leta, ko so po proučevanju posameznih tržišč že doslej sklenili precej izvoznih pogodb. (ž)

set odstotkov (okoli 100 milijonov deviznih dinarjev). Za izvoz v prihodnjem letu so začeli skrbeti že v zadnjih mesecih letošnjega leta, ko so po proučevanju posameznih tržišč že doslej sklenili precej izvoznih pogodb. (ž)

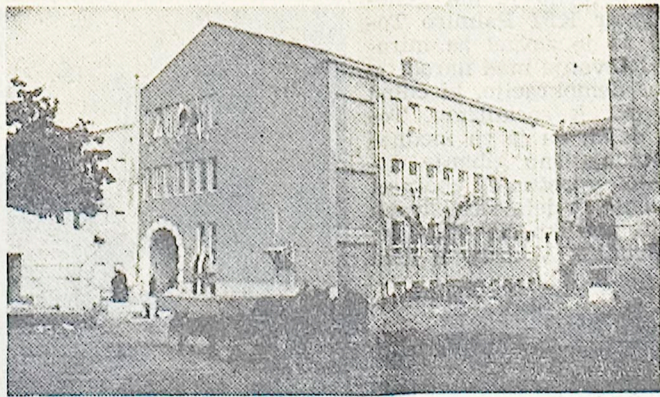
KOPER JE DOBIL NOV, SODOBEN ZDRAVSTVENI DOM

Za še boljše zdravstveno varstvo

Ozek krog predstavnikov ljudske oblasti in drugih gostov se je v sredo, 28. novembra 1962, zbral v Dellavallejevi ulici. V vsej skromnosti so namreč zdravstveni delavci koprškega zdravstvenega doma predali javnosti nove zdravstvene prostore, dobro leto potem, ko je bil položen temeljni kamen.

Dr. Čeplak je v svojem nagovoru med drugim še dejal: »Od skromnih začetkov dveh zasilnih ambulant, ki sta bili ustanovljeni takoj po osvoboditvi in nameščenih v skrajno neprimernih prostorih, se je zdravstvena služba v Koprju razvila na 28 organizacijskih enot, vse od laboratorija do posvetovalnice za žene, otroke, do šolske in zobne ambulante, protituberkuloznega dispanzerja itd. V tej novi zdravstveni zgradbi se bo zdravstvena služba močno razširila in zaradi boljših sedelovnih pogojev bo moč izboljš-

Dr. Čeplak je še omenil, da je investicijska vsota novega zdravstvenega doma znašala okrog 120 milijonov, ki jo je v največji meri kril okrajni zavod za socialno zavarovanje, saj je prispeval najmanj 106 milijonov dinarjev, občinski ljudski odbor Koper je dal 8 milijonov dinarjev, republiški zavod za socialno zavarovanje 5 milijonov in iz lastnih sredstev

Poslopje novega zdravstvenega doma v Koprju v Dellavallejevi ulici, ki je bilo za Dan republike slovesno predano svojemu namenu, s čimer se bo še znatno izboljšalo zdravstveno varstvo na Koprskem

Dr. Čeplak je v svojem nagovoru med drugim še dejal: »Od skromnih začetkov dveh zasilnih ambulant, ki sta bili ustanovljeni takoj po osvoboditvi in nameščenih v skrajno neprimernih prostorih, se je zdravstvena služba v Koprju razvila na 28 organizacijskih enot, vse od laboratorija do posvetovalnice za žene, otroke, do šolske in zobne ambulante, protituberkuloznega dispanzerja itd. V tej novi zdravstveni zgradbi se bo zdravstvena služba močno razširila in zaradi boljših sedelovnih pogojev bo moč izboljš-

Dr. Čeplak je v svojem nagovoru med drugim še dejal: »Od skromnih začetkov dveh zasilnih ambulant, ki sta bili ustanovljeni takoj po osvoboditvi in nameščenih v skrajno neprimernih prostorih, se je zdravstvena služba v Koprju razvila na 28 organizacijskih enot, vse od laboratorija do posvetovalnice za žene, otroke, do šolske in zobne ambulante, protituberkuloznega dispanzerja itd. V tej novi zdravstveni zgradbi se bo zdravstvena služba močno razširila in zaradi boljših sedelovnih pogojev bo moč izboljš-

Dr. Čeplak je v svojem nagovoru med drugim še dejal: »Od skromnih začetkov dveh zasilnih ambulant, ki sta bili ustanovljeni takoj po osvoboditvi in nameščenih v skrajno neprimernih prostorih, se je zdravstvena služba v Koprju razvila na 28 organizacijskih enot, vse od laboratorija do posvetovalnice za žene, otroke, do šolske in zobne ambulante, protituberkuloznega dispanzerja itd. V tej novi zdravstveni zgradbi se bo zdravstvena služba močno razširila in zaradi boljših sedelovnih pogojev bo moč izboljš-

USTAVA DRUŽBE

IZ EKSPOZEJA EDVARDA KARDELJA O PREDOSNUTKU NOVE USTAVE

S tem predosnutek v celoti zagotavlja enotnost družbeno-ekonomskega sistema na način, ki načeloma daje enak družbeni položaj posamezniku, ki je splošni okvir za aktivnost posameznih samoupravnih in drugih družbenih organov in činiteljev in ki omogoča potrebno aktivnost subjektivnih sil in usmerjanje iz centra.

Nihče ne more imeti nikakršnih prednosti glede materialnih niti glede družbenih pogojev, razen tistih, ki nastanejo zaradi produktivnejšega, bolj kvalificiranega ali odgovornejšega dela — v skladu s kar najbolj izenačenimi splošnimi družbeno določenimi pogoji delitve po delu.

Glede vloge proizvajalcev je Kardelj citiral besede tovariša Tita: »Nova ustava mora izraziti predvsem dejstvo, da odsejajo naši odnosi v Jugoslaviji tisto stopnjo v socialističnem razvoju, na kateri je delo osvojevano v tem smislu, da je nedotakljiva pravica občana, da dela in da si prisvajajo ekvivalent za svoje delo, skupnost pa vzame toliko, kolikor je potrebno za vzdrževanje skupnih služb in poslov. Izhodiščna točka v ustavi mora biti človek kot proizvajalec in upravljalavec, medtem ko je država le koordinacijski faktor in upravljalavec, izvajati sankcije proti kršiteljem prevzetih družbenih odgovornosti.«

Ko je poudaril, da daje predosnutek več prostora kot prejšnji ustavni predpis tudi vlogi družbenega plana, je Kardelj med drugim dejal: »Predosnutek daje po eni strani načelne osnove za trdnejšo enotnost sistema in za večjo avtoriteto plana — po drugi strani pa daje bolj gotovilo potrebne plansko disciplino — po drugi strani pa daje bolj določeno orientacijo za družbeno-ekonomski odnos ter ekonomskim in političnim težavam, ki izhajajo iz tega.«

Po njegovih besedah daje predosnutek najsplošnejšo načelno orientacijo za kasnejše zakonodajo po sistemu planiranja, ki se spravlja v večjo odvisnost od osnovnih družbeno-ekonomskih odnosov, hkrati pa ga napravi za bolj avtoritativen in učinkovit instrument usmerjanja ekonomskih gibanj in družbeni bazi.

V zvezi s problemom nerazvitih področij je Kardelj poudaril, da izhajajo predosnutek ustave s stališča, da je treba to vprašanje urejati predvsem v smislu družbeno-ekonomskega sistema, to se pravi na način, ki bi dal vzemenu družbenemu planu čim stabilnejšo osnovo za določanje materialnih poropecv glede obveznega financiranja hitrejšega ekonomskega razvoja zaostalih delov države.

Ko je opozoril na poglobljena vprašanja ekonomskih odnosov in političnega razvoja, ki jih rešujejo različni ljudje v teritorialnih družbeno-političnih skupnostih, je Kardelj poudaril, da je treba poudariti, da jih v ta namen daje predosnutek ustave določeno politično-skupnostno. S tem v zvezi je Kardelj poudaril, da je treba poudariti, da jih v ta namen daje predosnutek ustave določeno politično-skupnostno.

Politične osnove samoupravljanja, je Kardelj dejal, da temelji predosnutek ustave na istih načelih, kot so bila dosedanja, da pa glede na dosežene rezultate in stopnjo materialnega razvoja družbeno-ekonomskih odnosov ter politične zadržanosti predlaga nekatere spremembe, ki vnašajo bistvene razlike v glade navad, pojmovanja in oblik, podedovanih iz starih političnih sistemov, marveč tudi v primerjavi z našim sedanjim stanjem.

»Predosnutek nove ustave postavlja družbeno samoupravljanje kot temeljno načelo pri graditvi socialističnega sistema socialistične države. Smer za nadaljnjo evolucijo političnega sistema socialistične države, Bistvo družbenega samoupravljanja pravzaprav ni v »prenašanju« Bistvo družbenega organizacije in ustrezne organe samoupravljanja, funkcij na delovne samoupravljanje in zagotovitva nov položaj in moč v tem, da se z njim izrazita in zagotovitva nov položaj in moč vloga osvobojenih proizvajalcev in drugih delavcev v odnosu do upravljanja z družbenimi delovnimi sredstvi, delitve dohodka in urejanja drugih skupnih zadev delovnih organizacij.

Delavsko samoupravljanje, delavski sveti in v samostojnih ustatih delovnih organizacijah, ter podobni organi in delovno-ekonomskih novah in javnih službah postajajo nedotakljiva družbeno-ekonomska in politična osnova celotnega družbeno-političnega sistema.

Ko je govoril o notranji integraciji družbe, je Kardelj zlasti poudaril, da predosnutek odpira po eni strani maksimalno svobodo podariti, da predosnutek odpira po eni strani maksimalno svobodo podariti, da predosnutek odpira po eni strani maksimalno svobodo podariti, da predosnutek odpira po eni strani maksimalno svobodo podariti.

»Zatogadelj« je dejal Kardelj, »organi politično-teritorialnih enot niso samo instrument državne oblasti, marveč hkrati tudi nosilci instrument samoupravljanja človeka in delovnih kolektivov, sili in instrument družbenega samoupravljanja. To se pravi, da so isti organi, ki najneposredneje izražajo potrebe in težnje ljudi v pro- cesu družbenega dela, v proizvodnih in delitvenih odnosih, hkrati nosilci državne politične oblasti — vse dotle, dokler je druž- bena vloga države neogibna. S tem se štiri država prehodnega obdobja, približuje Marxovi tezi, da mora biti država prehodnega obdobja, »delavski razred, organiziran kot država.«

S tem v zvezi je Kardelj poudaril, da posveča predosnutek bolj kot dosedanjim ustavnim predpisi pozornost vsem činiteljem politične, materialne in organizacijske narave, ki naj zagotove funkcijo družbenega samoupravljanja in ga obvarujejo pred birokratsko ali tehnokratsko samovoljo in pred različnimi anarchističnimi ekscesi. »Ta mehanizem namreč postaja prava, ki je nedotakljiva osnova celotnega našega družbenega sistema, kot je nedotakljiva osnova tudi družbena lastnina proizvajalnih sredstev.«

Ko je govoril o položaju in vlogi občine, je Kardelj poudaril, da predosnutek ne prinaša kakih načelnih sprememb, marveč utrjuje vzpostavljen element političnega sistema.

Kardelj je dejal, da občina »ne pomeni le funkcioniranje občinske skupščine, marveč da je to specifičen splet notranjih odnosov, ki samostojno funkcij in vzajemnih odvisnosti, ki preprečujejo, da bi politični oziroma administrativni občinski organi liko prvotni položaj političnega monopola v odnosu do delovnih in drugih samoupravnih organov v komunah, ali da bi, kot takšni, postali ovira za svobodno gibanje ljudi in delovnih ter drugih družbenih organizacij oziroma naravnega procesa njihovega združevanja po »vertikalni liniji, kot to običajno pravimo, to se pravi neodvisno od teh ali omih administrativnih meja.«

Kardelj je dejal, da veljajo ta načela enako za vse državne organe, od komun do federacije. In poudaril, da je bistveno to, da se zdravi odnosi vzpostavijo v sami družbeni bazi, v sistemu komun, kar bo pozitivno vplivalo na celotno družbeno graditev.

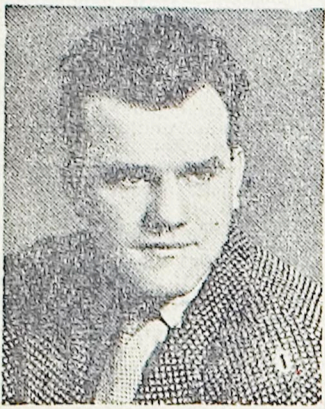
V nadaljevanju svojega govora je Kardelj dejal, da prinaša predosnutek v tem pogledu samo načela, republiške ustave pa naj bi razčlenile in konkretizirale te odnose z namenom, da bo po eni strani delovnim organizacijam zagotovljena svobodna akcija v okviru njihovih pravic in interesov, to se pravi, da bodo obvarovane pred birokratskim vmešavanjem ali političnim pritiskom, na drugi strani pa z namenom, da lahko občina uveljavlja poseben vpliv in nadzorstvo.

Toda tudi obratno, politika in aktivnost komun mora biti pod stalnim nadzorom delovnih kolektivov in državljanov nasploh, ki morajo prav tako imeti možnost, da tudi neposredno in ne le prek občinske skupščine nečehno vplivajo na to politiko.

NE SAMOUPRAVE

KAJ MISLI TOVARIŠ JOŽE MUNDA O DOSEDANJH RAZPRAVAH O NOVI USTAVI FSRJ IN USTAVI SRS NA ILIRSKOBISTRISKEM PODROČJU

Na dosedanjih razpravah v ilirskobistriški komuni so bila pogosto postavljena vprašanja občanov, kakaj v predosnutku nove ustave ni zapisan zemljiški maksimum. S tem vprašanjem smo začeli pogovor z Jožetom Mundo, predsednikom sveta za kmetijstvo in gozdarstvo pri občinskem ljudskem odboru in tehničnim direktorjem kmetijske zadruga »4. junij« v Ilirski Bistrici.

Munda Jože

Tovariš Munda je pojasnil, da so ta vprašanja in pa lastninske pravice do zemljišča dokaj pogosta tema občanov na razpravah o predosnutku ustave v ilirskobistriški komuni. Res je, da v predosnutku nove ustave FSRJ in v predosnutku ustave SRS ne zasledimo ustavnega določila o zemljiškem maksimumu. Mislim torej, da bodo za to veljavni predpisi, ki že določajo zemljiški maksimum kmetijskih zemljišč v zasebni lastnini, še vedno imeli svojo veljavnost in namen do izdaje novih zakonskih predpisov na podlagi določil nove ustave. Smatram pa, da v ustavo ni

treba pisati zemljiškega maksimuma, ker naj zakon o tem maksimumu pravzaprav natančneje določi, kdaj dovolimo 5 ha, kdaj 10 ha itd. Mislim, da je to zelo važno, zlasti v ilirskobistriških predelih, kjer je veliko zasebnih kmetijskih proizvajalcev. Nadalje mislim, da naša družba ni v nobenem primeru zainteresirana zaostrovanju problem velikosti kmetijskega maksimuma in bomo zagotovo ta zakon pustili, kakor je, ker smatramo, da je treba kmetijsko proizvodnjo modernizirati in kolektivizirati z drugimi sredstvi in drugimi metodami. Način izkoriščanja kmetijskega in gozdnega zemljišča dobiva čedalje širšo družbeno vlogo v cilju pospeševanja kmetijske proizvodnje. Prav gotovo bodo sledili dopolnilni predpisi, ki bodo določili načine in oblike koriščenja kmetijskega zemljišča, kjer so bila v skupno korist izvedena melioracijska dela. Na zemljiščih, kjer so ali pa bodo izvajana melioracijska dela, se lahko določi združevanje zasebnih proizvajalcev ali njihovo sodelovanje v delovno organizacijo. Enako se lahko določijo pogoji pri gozdno gojitvenih oblikah in eksploataciji gozdov v državljanjski lastnini. Določeno bo, koliko kmetijskega in gozdnega zemljišča bo lahko v lasti občana — kmetijskega proizvajalca. Načelno bo zasebni kmetijski proizvajalec lahko posedoval toliko zemljišč in delovnih sredstev, kolikor jih bo lahko upravljal z lastno delovno silo. Pravica pritegnitve tuje delovne sile bo dopuščena le za sezonska in dopolnilna dela. Iz tega lahko sklepamo, da mnogi kmetje, ki zdaj uporabljajo stalno delovno silo, te možnosti v bodoče ne bodo imeli. Rešitev bodo našli najpogosteje v odtujitvi dela zemljišč ali v proizvodnem sodelovanju z bližnjo delovno organizacijo. V predosnutku nove ustave SRS je ustavno določilo, ki določa, da imajo občani v državljanjski lastnini zemljišča in delovna sredstva v višini, ki zadostuje za osebno potrošnjo. Pod tem razumem, da je omogočen običajen proizvodni proces na vsaki kmetiji z lastno delovno silo, ki bo proizvajala dobrine v višini potreb osebne potrošnje in reprodukcije.

Iz vseh dosedanjih razprav pa lahko povzamemo, da se kmetje v ilirskobistriški komuni mnogo bolj zanimajo za ustavno določila kakor pri dosedanjih ustavah. Čutili so po mojem mnenju neko nesigurnost, ki pa je odpadla ob objavi predosnutka ustave.

Precej besed je bilo slišati okrog vprašanj, kako bodo urejeni odnosi o položaju delavca — kmeta. Kako je s tem vprašanjem v vaši komuni in kaj mislite kot predsednik sveta za kmetijstvo pri občinskem ljudskem odboru?

Tako imenovani problem polproletarcev je dokaj pereč v naši komuni. Število delovnih mest in potreba po delovni sili se stalno veča. V naših vaseh imamo dokaj močno zaledje delovne sile, ki išče zaposlitve — to so zlasti mali kmetje. Občina je pretežno kmečka in le malo novih delavcev je čisto proletarcev. Navzlic dokaj povečani zaposlitvi v industriji in v drugih dejavnostih se je prebivalstvo v mestu Ilirska Bistrica povečalo le za dva odstotka v zadnjih desetih letih. To pomeni, da v nekmetijskem gospodarstvu zaposleni delavci ne opuščajo dela na kmetiji in zato tudi ni težnje po preselitvi v mesto. Posledica takega dela je nanašanje kmetijske proizvodnje na takih kmetijah, hkrati pa tudi slabše delo na rednem delovnem mestu. To je zlasti pri nas najbolj pereč problem, ki ga je v mesecu septembru obravnaval plenum občinskega odbora Socialistične zveze. Sprejel je sklepe in priporočila, ki narekujejo rešitev problema polproletarcev. Za vse delavce, ki posedujejo zemljišča, bo najboljša rešitev, če jih bodo oddali kmetijski zadrugi v najem ali odprodali. Tak ustvarjen zemljiški sklad bi služil za arondacijo kmečkih parcel in bi tako skupnost pridobila nove zemljiške komplekse za organizirano kmetijsko proizvodnjo.

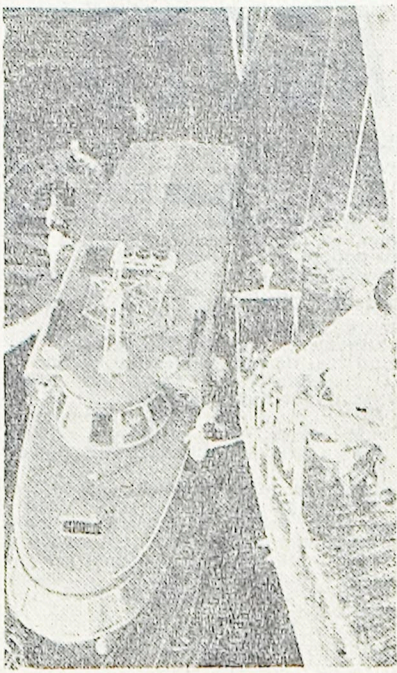
OBČAN O NOVI USTAVI

S tovarišem Marijanom Lakoto, sodnikom ObLO, smo ob razgovoru o nekaterih aktualnih vprašanjih nove ustave FSRJ, nove ustave SRS in statuta ilirskobistriške komune razpravljali o problemih socialnega varstva in mu s tem v zvezi zastavili nekaj vprašanj.

Na vseh dosedanjih razpravah o osnutku zvezne ustave so zainteresirani državljanji predvsem na tistih določbah, ki posamezne občane najbolj zanimajo, predvsem za njihove pravice. To so zlasti imovinsko-pravna razmerja, položaj proizvajalca, kakor tudi vprašanje socialnega varstva občanov, ki so nesposobni za pridobitno delo. Največkrat so diskutanti prosili za pojasnilo določbe 24. člena, odstavek 1, ki se glasi:

»Prepovedano je izkoriščanje tuje delovne sile za pridobivanje dohodka.« Torej gre za kompleksno vprašanje bodoče organizacije obrti. Obrtnik, ki zaposluje večje število delavcev, ima razumljivo od tega imovinsko korist, z drugo besedo izkorišča delovno silo za pridobivanje dohodka. Ta zadeva bo prav gotovo urejena v prihodnjem letu z zakonom ali pa bo dopolnjena uredba o obrtnih delavcih in obrtnih podjetjih iz leta 1954. Prav gotovo bo v bodoče treba jasno postaviti (predpisati), kakšen obseg naj bi imela bodoča obrtna delavnica v zasebni lasti.

V III. poglavju osnutka so navedene dolžnosti občana, kakor tudi pravice. Tretji odstavek 60. člena se glasi: »Občanom, ki niso zmožni za delo in nimajo za preživljanje potrebnih sredstev, zagotavlja družbena skupnost socialno pomoč.« To vprašanje je aktualno predvsem za ljudi, ki sicer formalno posedujejo kakšno manjšo (zemljiško) posest, ker pa sami niso sposobni za pridobitno delo, pravzaprav od tega nimajo nobene koristi, marveč bi lahko celo rekli, da jim je ta formalna posest celo v nadlego. Na območju naše komune je nemalo takih primerov. Ker pa občina oziroma občinski proračun za zdaj ne more pokrivati dejanskih nujnih potreb, si pomagamo s tem, da enostavno občane odganjamo s poznanim odgovorom »zelo radi bi vam pomagali, pa nimamo sredstev — ni denarja.« Oblastni in upravni organi bodo morali v bodoče bolj paziti, kako bodo zagotovili in razporedili proračunska sredstva tudi v te namene.

Cezoceanske ladje Splošne plovbe zaradi svoje velikosti ne morejo pristati v matičnem pristanišču, kadar obiščejo Piran. Zato je ob takšnih priložnostih moč videti prizor, kot ga kaže gornja slika ob boku največje ladje Splošne plovbe — m/t Pirana

Zanemarjena turistična vprašanja

Poltretjo milijardo dinarjev znaša skupni znesek, ki smo ga letos ali ga bomo še v prihodnjem letu do nove sezone investirali v turistične objekte v koprskem okraju. Vsi ti objekti so namenjeni komercialnemu deviznemu turizmu. S tem se bodo naše nočitvene in gostinske kapacitete znatno povečale. V informacijah tistim, ki se jim nemara zdi, da je rodilo te investicije preoptimično presojanje možnosti izkoriščanja, moremo povedati, da so tudi že tiste kapacitete, ki so šele v nastajanju, za prihodnjo turistično sezono po veliki večini že zdaj pogodbeno oddane. Izvzeti je pri tem treba samo campinge, katerih ni mogoče — ali vsaj ne povsem — oddajati pogodbeno vnaprej, ker so pač namenjeni prehodnim gostom, ki prihajajo večidel nenapovedani in se ustavljajo pač tam, kjer jim je potrebno ali ugodno.

To je torej v redu. Ni pa še v redu nekaj drugih pogojev za res povsem uspešno razvijanje turizma. Premalo smo vsaj ponekod

mislili na komunalne naprave, zato tudi ob pričetku sezone 1963 ne bomo mogli reči, da so docela dobre ali vsaj zadovoljive. V Kopru bomo n. pr. pretlakovali Titov in Prešernov trg, ne bomo pa še uredili pešpoti od Triglava do Slavnika in dalje do Podmarkovca (Zusterne). Ureditev prvega dela poti je povezana z rekonstrukcijo ceste, rekonstrukcija ceste pa spet z ureditvijo ustja Bačaševce in Semečelskega kanala. V Kopru — in tudi še drugod — nam manjkajo tudi sprehajališča in nasadi s klopmi. Povsem naravno je, da bodo terjale take ureditve ne samo veliko stroškov, marveč tudi veliko časa, zato bi jih bilo treba povezati z investicijskimi krediti za povečanje kapacitet. Prav na to smo premalo mislili.

Medtem ko povečujemo gostinsko-turistične kapacitete, tudi skoraj nič ali sploh nič ne mislimo na to, kje in kako nastaniti množice se številu gostinskih in turističnih delavcev. Gostinsko-turistični obrati sami niso bili v

stanju iz lastnih sredstev graditi za svoje ljudi stanovanjske hiše, kot industrijska in druga podjetja. Nekateri gostinski in turistični delavci stanujejo v razmerah, ki se upirajo vsaki predstavi o skrbi za standard delovnega človeka. Ponekod jih je stlačeni po več skupaj v pretesnih in kaj neudobnih prostorih. Drugi se morajo zadovoljevati s stanovanji, katerih se drugi na vse načine branijo, ker ne ustrezajo pojmu vsaj kolikor toliko dostojnega bivanja. Jasno je zato, da je nujno treba pričeti misliti na način, kako omogočiti nastanitev teh ljudi, ki so pogoj za uspešen razvoj turizma. Tudi to vprašanje bi moralo biti vključeno v investicijske kredite.

Dalje je tu vprašanje vzgoje in izobrazbe gostinskih-turističnih delavcev. Ker smo v preteklih letih tudi to vprašanje zanemarjali, so ostali naši obrati, zlasti še sezonski, brez zadostne domače delovne sile. Posledica je bila, da so morali zlasti v strežno službo sprejemati nekvalificirane, slabo kvalificirane ali pa celo nesolidne delavce, ki so se v domačih krajih onemogočili. Poleg pomanjkljivosti v sanitarijah so bili prav ti ljudje predmet glavnega nezadovoljstva tujih in domačih gostov. Samovoljno izstavljanje računov, da ne rabimo drugega izraza, je prešlo pri mnogih že v vsakdanjo prakso. Temu ni mogoče napraviti konca samo z nadzorstvom. Potrebni so nam novi, mlajši, s socialistično moralno usklajeni kadri. Tudi to ne gre brez »investicij«. Zato je potrebno, da zberejo tudi podjetja sama sredstva za šolanje novih kadrov, in to od nižjih do višjih kategorij.

R. R.

R. R.

USPEŠNA TURISTIČNA SEZONA V KOPRSKI OBČINI

Iz uspehov - večja odgovornost

Letošnja turistična sezona je bila v naši državi značilna po močnem porastu števila tujih turistov in padcu števila domačih. V vsedržavnem merilu je znašal padec nočitev domačih turistov nasproti letu 1961 okrog 10 odstotkov. Tudi v našem okraju je bil izpad domačih turistov znan, izjemi sta le postojnska in koprška občina, kjer ni bilo dosegeno le večje število nočitev tujih državljanov, marveč tudi naših.

Se prav posebno uspešna je bila sezona na območju koprške občine, to je Kopra in Ankarana. Do 31. oktobra smo dosegli skupaj 169.586 nočitev — 11.398 več kot lani. Od tega je bilo 113.565 nočitev domačih turistov (3.978 več) in 56.021 nočitev tujih turistov (ali 15.371 več).

Deljeno na Koper in Ankarana pa so bili dosežki naslednji: Koper vseh nočitev 59.028 (ali 4.549 več); od tega domačih 36.467 (1.350 več), tujih pa 22.561 (5.899 več). Ankarana vseh nočitev 110 tisoč 558 (ali 6.839 več); od tega

SREČANJE NA MEJI

Tudi ob letošnjem dnevu republike so italijanski carinski in obmejni organi na obmejni blokih vzdolž meje med Jugoslavijo in Italijo čestitali svojim jugoslovanskim kolegom praznik republike. V prijetnem vzdušju so skupno proslavili naš veliki praznik — dan republike.

domačih 77.098 (ali 2.533 več), tujih 33.400 (ali 9.472 več kot leta 1961).

S temi rezultati moremo biti več kot zadovoljni, zlasti še, če upoštevamo deževno in hladno pomlad in tudi nekaj neprijetnih dni v drugi polovici septembra in v oktobru. Pomembna je ugotovitev, da so bili tuji turisti pri nas v splošnem zadovoljni. Pri-

tožbe so šle pretežno le na račun strežbe in sanitarij. Tako smemo pričakovati za prihodnjo sezono še mnogo večji obisk, posebno tujih turistov, saj so naša turistično gostinska podjetja sklenila s tujimi potovalnimi uradi celo že nekaj pogodb za kapacitete, ki bodo na voljo šele po dograditvi ob začetku prihodnjega poletja.

R. R.

R. R.

NOVO KOPRSKO TURISTIČNO SREDIŠČE PODMARKOVEC

naše najlepše selišče

V koprskem predmestju Podmarkovcu (Zusterni) se kljub zimi nadaljuje izgrajevanje novega turističnega središča ob naši obali. Že nekaj časa so že pod streho novj motelski objekti, urejeni je parkirni prostor in tudi kopalnišče je dobilo skupaj s plavalnim bazenom že svoje celotne ob-

rise. Poleg starega gostišča »Na obali« izginja dotrajana stanovanjska hiša in na njenem mestu bodo v kratkem pričeli graditi veliko sodobno restavracijo. S svojim daljšim delom bo stala vrtič s parkirnim prostorom ter tvorila zahodni trakt novega hotela. Za starim gostiščem bodo do prihodnje turistične sezone do-

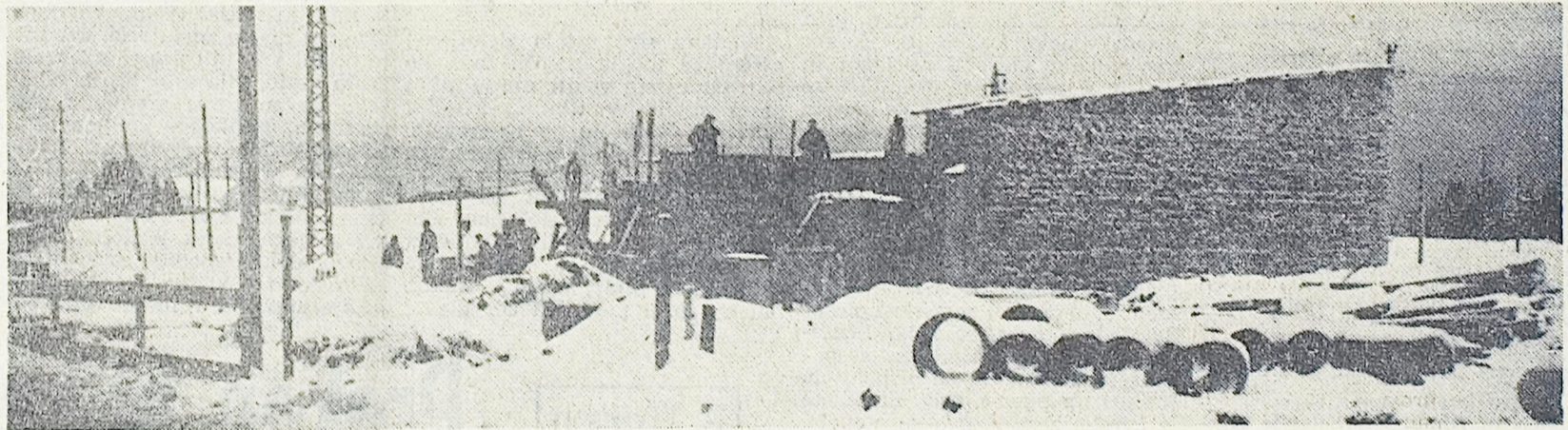
gradili južni hotelski trakt, pozneje pa pride na vrsto tudi še vzhodni.

Tako bo hotel zaokrožil sedanje gostišče, katero bodo podirli ter uredili na njegovem mestu in delu sedanjega gostilniškega vrta hotelsko ploščad s pergolami. Njena raven bo nekoliko višja od sedanjega vrta. Po popolni dograditvi bo imelo novo središče 260 ležišč. Prostor za hotelom in pred njim do ceste dobi parkovno ureditev. V smeri izpred nove restavracije bo pod cesto podhod do kopalnišča. Tako kopalcem ne bo več treba hoditi čez močno prometno in zato nevarno cesto. Ker rastejo istočasno tam okoli nove

lične stanovanjske hiše in vile, bo Podmarkovec kmalu naše najlepše selišče.

Iz Bača pri Knežaku

Na dan republike je bila v Baču slavnostna seja krajevnega odbora SZDL. Posvečena je bila velikemu dogodku — na Baču so praznovali dvojno zmago. Dobili so novo, sodobno urejeno trgovino, odprli pa so tudi nov kulturno prosvetni dom, ki so ga bili začeli graditi leta 1960 z lastnimi sredstvi in s prispevki tamkajšnjih podjetij.

Kljub zimi in snegu v Postojni nadaljujejo graditev nove bencinske črpalke

Proslava 29. novembra v Rodiku

Na večer pred praznikom dneva republike je aktiv LM Rodika pripravil proslavo, ki so se je udeležili številni vaščani od pionirjev do najstarejših domačinov. Na tej proslavi je zapel tudi mladinski pevski zbor in v mladinsko organizacijo je bilo sprejetih več rodiških pionirjev.

Ostrožno brdo

Ob dnevu republike so v partizanski vasi Ostrožno brdo odkrili spomenik padlim v NOB. Razen vaščanov se je udeležilo slovenosti tudi veliko sorodnikov in svojeve padlih, zastopnikov SZDL, ZKS, ZB. Po kratkem nagovoru Antona Dolgana je ob spomeniku zapel nekaj zalostink pevski zbor Svobode iz Ilirske Bistrice.

VELIKI NAČRTI V TRNJU

Minuli teden je bila v Trnju konferenca SZDL. Poročilo je govorilo največ o prostovoljnem delu vaščanov, saj je bilo v zadnjih dveh letih skoraj vse delo usmerjeno v izgradnjo novega kulturnega doma. Povsem ga bodo dogradili prihodnje leto, ko bodo vzdali spominsko ploščo z imeni padlih domačinov v NOB. V domu bodo našli svoj prostor pionirji, knjižnica, televizijski aparat itd. Na kraju so se na konferenci zahvalili vsem tistim, ki so kakorkoli prispevali k izgradnji doma, tako podjetju Javor v Pivki in KZ Postojna.

NAS GOSPODARSKI KOMENTAR

Zunanja trgovina in turizem

Naglo se približuje konec poslovnega leta, ko že lahko delamo nekatere zaključke in na podlagi teh tudi načrte za prihodnje leto. Ko tako ugotovljamo letošnje uspehe, lahko rečemo za našo zunanjo trgovino, da je bila uspešna in da smo napravili važen korak naprej, ko smo ne samo povečali obseg izvoza in znižali uvoz po količinah in po vrednosti, temveč smo tudi uspeli zboljšati strukturo izvoza. To pa je posebno važno, ker z izvozom proizvodov višje stopnje obdelave dosegamo tudi večje izkupičke.

Podatki o našem izvozu, ki so bili objavljeni te dni, kažejo, da bomo letošnje planske naloge dosegli, kar bo brez dvoma velik uspeh. V primerjavi z nekaterimi drugimi dejavnostmi, ki planskih predvidenjav ne bodo izpolnile in bodo nekatere celo precej zastale, pomeni, da smo v pogledu zboljšanja zunanjetrgovinske bilance napravili velik korak naprej. Pri tem seveda ne moremo prezreti nekaterih ukrepov, s katerimi omejujemo uvoz, kar pa je v tem položaju potrebno in nujno, ker bi sicer večali naše dolgove

nasproti tujini. Poleg tega pa bi zanemarjali domače vire in možnosti, ki prihajajo sedaj vedno bolj do izraza. Premiki, ki jih opažamo zlasti v industriji, jasno kažejo na to, saj slišimo, kako se podjetja združujejo, kako sklepajo kooperantske pogodbe, ustanavljajo poslovna združenja in podobno — vse z namenom, da bi dosegla večjo in specializirano proizvodnjo, da bi s specializacijo proizvodnje prišla do večjih serij in do boljše kakovosti izdelkov in da bi se tako približala v kakovosti in v cenah tujim izdelkom.

Letošnje uspešne akcije gospodarskih zbornic in drugih organov na področju zunanje trgovine so pokazale, kot vidimo, ugodne rezultate. Potrebno je le, da na tej poti ne bi zastali. Razen tega je potrebno, da bi poglobili delo v nadaljnjem izboljšanju strukture izvoza in da bi tako izvažali čimveč končnih izdelkov.

Povečano sodelovanje s tujimi državami se kaže tudi na področju turizma. Zlasti zadnji dve uspešni leti sta pokazala, da imamo velike možnosti za nadaljnji razvoj turizma in

so zato tudi razumljive visoke investicije, ki jih bomo tudi v našem okraju vložili v to dejavnost. Toda tudi tu imamo poleg gradnje turističnih objektov še mnogo drugih možnosti za zboljšanje stanja. Podatki namreč kažejo, da pustijo pri nas tuji turist komaj sedem dolarjev na dan, dočim jih na primer v sosednji Italiji 24,3, v Avstriji 9,3, v Grčiji 13,8, torej v vseh sosednjih turističnih državah mnogo več kakor pri nas. In še to: pri nas zaslužimo v glavnem v gostinstvu, saj potrošijo tuječi nad 60 odstotkov vsega v gostinstvu, dočim v drugih državah največ do 40 odstotkov. Ker je jasno, da turizma ne predstavlja samo gostinstvo in ker ne prihajajo tuječi k nam samo zato, da bi se nasitili, imamo tu še mnogo možnosti, da spremenimo strukturo potrošnje tujih turistov in da zlasti dvignemo njihov potrošek na račun drugih turističnih storitev. Teh možnosti pa imamo na pretek. S tem bomo dvignili tudi postavko deviznega zasluga in pripomogli k izboljšanju in izravnavi zunanjetrgovinske bilance. —Zl—

Peter Viertel

SKRIVNOSTNI PRAGOZD

Novitete na knjižni polici

Odlomek iz romana BELI LOVEC — ČRNO SRCE. Založila Založba Obzorja Maribor, prevedel Branko Avsenak, opremil Janez Vidic

Brez težav smo vzleteli. Ko smo bili nad Tatsumujem in okolico, se je Hodkins obrnil in nam prikimal.

»Zgodaj smo vzleteli,« je rekel. »Lahko oledimo do jezera in pogledamo, kaj počnejo črnci.«

Nasmejal se je in pogledal proti desni. Leteli smo v višini tri sto metrov, se vzpeli in preleteli bregove oz jezera. Zatem smo se spustili proti planoti, parali z drevesi. Hodkins nam je pokazal, kje stoji lovsko taborišče. Kolibe so v ravnih vrstah počivale v jutranjem soncu. Nikjer ni bilo videti živega bitja. Leteli smo ob obali, sledili cestni, po kateri smo se večkrat vozili, in odkrili tovarnjak. Stal je med drevjem. Wilsona in tovarišev ni bilo videti. Slah sih sto metrov od zapuščenega tovarnjaka se je paslo krčelo antilop. Leteli smo proti goram in ko smo se jim prehujo približali, je Hodkins obrnil letalo. Z drobnimi očmi je ves čas gledal proti zemlji. Nenadoma se je nasmehnil in prikimal. Ugasnil je motor in spustil smo se nize. Med debli smo zagledali Wilsona, debelega loveca na slone in dva mlajša mladenčca. Hodkins nam je pomahal, naj izginemo.

»Boj se, da ne bi prestrašili slonov,« je rekel Hodkins. »Saj ni nikjer nobenega.« Skomignil je z rameni in pritisnil na tla. Letalo se je vzpelo in vrnilo smo se proti jezuru. »Letimo proti Semlikiji,« je rekel. »Pogledimo, kako je tam.«

»Zvez deset minut smo bili nad rečnim ustjem. Pokrajina je bila močvirnata in med grmičevjem smo videli planjave, poplavljene z rjavo, blatno rečno vodo. Letalo se je močno nagnilo v levo in zagledali smo manjšo krčelo bivolov, ki je drvelo prek plitvin. S kopiti so drobili travno rušo. Hodkins je pokazal, se spustil v travo, hodil je naokoli. Velik samec, vodnik, je obstal in jezno strmel v letalo. Odeteli smo dalje. Družina povodnih konj se je umaknila v globlje vodo in zatem smo zagledali prve slone s Semlikiji.

Samice so kopalje mladiče. Ko so zagledale semo letalo, so se obrnile in razkropile. Spustili smo se nad nekakšnih šestdeset metrov nad močvirje in zagledali okraj reke drugo krčelo slonov. Med njimi je bil velik samec z velikanskimi okli, podoben onemu, ki smo ga videli prejšnji večer. Zaozkrojili smo ter z ugasnil motorjem preleteli petajset metrov nad velikim samcem. Dvigali smo trobilo in vedel sem da svari ostale. Majhno krčelo, ki ga je vodil, se je po plitvini obrnilo proti bregu.

»Stari je imel prav,« je rekel Hodkins. »Tu je dovolj divjadi.« Delville je bil nezadovoljen. Ko je letalo počenalo vratolomije, se je ves čas oprjel sedeža. »Res je dovolj divjadi,« je rekel in se po stari navadi poskušal opravečevati, »vendar se ji je težko približati. V tem močvirju je težko celo s tolmom.«

»Veseli me, da smo ostali tam,« sem rekel. Hodkins je obrnil letalo tja, od koder smo prileteli. Kmalu smo bili spet nad jezersko obalo. Okolica je bila tako zelena kot pri lovskem taborišču, oddaljenem dvajset milj. Vzpenjali smo se proti jasnemu in rjavemu nebu.

»Edmetni na zemlji so se manjšali, doktor jih slednjič nisimo več razlikovali, in potem se je pred nami razrnil prostan pragozd, skrivnosten kakor vselej. Leteli smo mu naproti in kmalu nas je obdal in objel z nekakšnimi mejami, ki so se širile na vse strani.«

»Ko smo pristajali v Stanleyvilleu, se je mračilo. Delvilleova soproga se je pripeljala na letališče. «Zaskrbljena sem bila,« je rekla. »Kje je gospod Wilson?« »Ostaj je tam za nekaj dni,« sem rekel.

Zdelo se ji je čudno. »Je bilo vse v redu, René?« »Začel je skomigniti z rameni. »Ne preveč,« je rekel. »Nismo imeli sreče.« »Tudi to se zgodi,« je rekla. »Tudi v Afriki ni povsod dovolj divjadi.« »Divjad smo našli,« je otopelo rekel Delville, »vendar nisimo nič ustrčili.« »Najvažnejše je, da ste vsi zdravi.« Skomignil je z rameni. »Mar ni tako, gospod Verill?«

»Kajpada.« »Telefonirati bi morali v Sanssouci,« je rekla gospodinja Delville. »Prispeli smo v poznih urah.« »Odpeljal smo se do hotela Salsouci in tam sem telefoniral. Poklical sem vratarja v Sanssouci ter pojasnil, kdo sem, oglasil se je Landau. «Peté?« je zaskrbljeno rekel. Po glasu sem takoj spoznal, da pričakuje naujšje.

»Sobrodošel v Afriki, Paul?« »Kje si? Kje je John? Kaj je novega?« »V Saheli. Kmalu pridem k tebi pa bom vse pojasnil.« »Takoji pridi!« je rekel. »Poprej se moram oprhati, Pravkar smo prispeli.«

»Pridi čez pol ure! Ne obotavljaj se, bro!« »Najsi sem ga pri hudem v Sanssouci. Obleden je bil v pisano srajico in delovne hlače. Tako se je oblačil v Santa Monici, kjer je imel hišo ob morju. Navzlic resnemu videzu se je nasmehnil, ko sva se rokavala. «Veseli me, da te vidim, Peté!« »Tudi mene, Paul.«

»Prestraši si me, ko sva govorila prek telefona. Po glasu sem spoznal, da se je nekaj pripetilo.« »Zdaj vem. Nisem vedel,« sem rekel. Landau je tesknil s prsti in prikletel je natakara. »Kaj boš pil? Čaj z ledom?«

»Ne, pri bogu!« sem prestrašen znil. »Karkoli, le tega ne.« »Paul se je začudil. »Cemu ne čaja z ledom? Prav dober je za tropske kraje.«

»Kajesa me spominja. Paul.« »Skomignil je z rameni ter mi naročil gln s sodo. Natakara je bil nenavadno ljubezljiv. »Kakšen vpliv imel nanje?« sem vprašal. »Nisem vedel, da znajo biti tako postrežljivi.«

Landau se je samozadovoljno smehljaj. »Ravnati znam z njimi,« je rekel. »In bržkone cenijo tudi moj ugledni položaj. Le-ta vselet vpliva na služabništvo.«

»Govoril je resnico. Povsod, kamor je prišel, je znal ustvariti vtis pri služabništvu. Vsi so tekali sem ter tja in mu poskušali čim bolj ustrediti. Plačilni, hotelski ravnatelj in natakaraji so ravnali z njim, kot bi bil kralj.«

»In zdaj mi vse povej!« je rekel. »Ne morem, Paul. Zgodba je predolg. Če ti nisi pretiralav. Prav si imel. Za kratki bi te moral razumeti.«

»In kaj sem ti rekel v Londonu?« je vprašal. Obšlo so ga zle misli. »Govori in ničesar ne prikrivaj!«

»Rekel si, da je Wilson blažen ali pa se vede kakor blažen. Drži, prav si povedal. Stoodsteno.« »Cemu mi to pripoveduješ? Prav, kje je John?«

»Slone lovi ob ustju Semlikija,« sem rekel. »In vse kaže, da se ne bo kmalu vrnil.«

»Kaj?« je osuplo vprašal. Takoj se je ovedel. Nikar se ne šali, Petel! Nisem razpoložen za šale.«

»Saj se ne šalim. Ostal je tam s črnim vodnikom in lovecem na slone in bržkone se ne namerava vrniti, dokler ne bo ustrelil velikega slona z okli.«

»Ne verjamem! Mar ga jutri ne bo takaj? Prispeli bodo še drugi člani smahnalo odpravne.«

»Nemogoče!« sem rekel. »Četudi bi se žele vrniti, ima pol dneva do najbližje ceste in osem ur vožnje do letališča, kjer lahko pristane večje letalo. Vrhu tega kraj nima telefonske in brzojavne zveze.«

Z odprtimi usti je boljšeal vame. »Toda češ pet dni bi morali pričeti svenati,« je rekel. »John to dobro ve.«

»Johnu je vseeno! Na film je skoraj pozabil. Zdaj misli le na slone in kako bi katerega ustrelil.«

Nenadoma se je domislil nečesa drugega. »Kaj mar nista več prijetelja?« je vprašal.

»Odkimal sem. »Ljubezni je konec. Povedal sem mu, kaj mislim o njem, in John je rekel, kaj sodi o meni.«

»Ljubi bog!« je rekel. »Čimprej se želim vrniti v London. Najraje bi uredil tako, da se ne bi več srečala. Vsega sem sit. Vem, pustil te bom na cedlu, nisem opravil naloge, zaradi katere si me postal sem, toda to je le ena plat vprašanja. Svoje sem opravil.«

»In kaj se s scenarijem?« je vprašal. »Postal sem ti ga za Entebbeja,« sem rekel. »Mar ga nisi prejel?«

»Dobili smo le potovico popravljene-ga dokončnega osnutka in nič drugega,« se je ozrl.

»Kako neki, saj sem poslal tudi vse drugo. Morda ga bodo poslali sem-kaj.«

»In zdaj hočeš odgovoriti?« »Seveda. Ze jutri, če le ujamem letalo.«

Landau se je pomiril. Menda je spoznal, da mora navzlic vsemu razvozlati vprašanja, ki se porajajo. »Tega ne moreš storiti,« je rekel. »Pomislil, kakšen bi bil moralni učinek tvoje-ga odhoda. Ljudje bi mislili, da se je zgodilo nekaj strašnega. Tako ne moremo pričeti svenanja.«

»Saj je res strašno, Paul.« Hotel mi je odgovoriti, pa je raje zaobrnil pogovor. »Poslušaj!« je rekel. »Dovolj drugih strbi imam. Ne začujaj se ti s svojimi težavami. Prav nič ne boš zamudil, če počakaš nekaj dni. Mnogo dela imam. Oprema se ni prispela. Taborišča pri Pontaviillu še ni zgrajeno. Nič ni pripravljeno. Nikar ne ustvarjaj težav z osebnimi vprašanji.«

Prisedel je Basil Owen. Odkar ga nisem videl, je še bolj shušjal. Očitno je bil močno zaskrbljen. »Govoriti moram z vami, gospod Landau,« je rekel. »Zaradi tovarnjaka. Lockhart se še ni oglasil.«

Landau mu je zamahnil, naj počaka. »Samo trenutek,« je rekel. »Pojdiva ven, Petel!«

Odšla sva skozi hotelsko predverje proti reki. Črnce so prale perilo v rjavi vodi in na majhnem lesenem pomolu je kakšnih šestdeset črncev čakalo na podolgovat čoln, ki je pravažal ljudi prek reke. Landau je dostojanstveno stopal po obali in opazoval siromasni vrvež na obalah Konga. Začuden sem spoznal, da se počuti ko doma. Vselej sem mislil, da se izven New Yorka in Hollywooda ne bo znašel. Tako pa sem spoznal, da sem bil v hudih zmoti. Kajpada, saj je večkrat živel v fuđnih krajih, sredji siromasnosti in razkošja, pa se je le nekako izmotal.

»Povedal bi ti rad, kaj se je zgodilo z opremo, Paul,« sem rekel. »Najprej najvažnejše.«

»Kaže, da bi lahko marsikaj povedal,« je rekel.

»Počasi sva se sprehajala med palčami in pripovedoval sem mu o našem lovskem izletu. Za čudo se mu je vse, kar sem povedal, zdelo povsem razumljivo. Nekajkrat me je

vprašal, kaj je storil Wilson, da se mu je zamudilo in moji odgovori so bili neprijetni, celo zane.«

»Bedasto se je pošalil na tvoj račun in streljal na antilopo. To ni lepo, vem, vendar ni tako hudo, da bi lahko podrlo vajino prijateljstvo.«

»Antilopa se je pravkar prebudila,« sem pojasnil. »In sprožil je vanjo izza tovarnjaka. Puško je naslonil na drog namiznice.«

Landau je skomignil z rameni. Razumljivo, da mu je bila lovska morala španska vas. »Prav, res huda stvar. Toda kaj je storil tebi?«

»Pravzaprav nič. Toda njegovo vedenje pa izrazilo gledanje zviška, ki si ga privoščil. Človeka žali s prezirno.«

Rahlo se je nasmehnil. »Govoriš o žalitvah,« je rekel, »jaz pa si razbiljem glavjo, kako naj čez pet dni pričnem snemati film brez režiserja in opreme.« Obstal je in opazoval prenapolnjeni čoln, ki je plaval čez reko.

»Mar se nič ne boji, da bi se prevrnil?« je vprašal.

»Ne, in kaj bi zgrabil?« »Hm, prav imaš.« Spet se je povrnil k najinim vprašanjem.

»Odpočiti bi se moral,« je rekel. »Nocoj se bova sestala s pilotom in Owenom. Pogovorili se bomo o vseh stvareh.«

»Cemu bi hodil tja?« sem vprašal. »Stran hočem. Paul. Nikoli več nočem videti ne Wilsona ne Afrike.«

Zamišljeno je strmel v drevesa. Zatem je počasi namrščil čelo. »Vem, kako se počutiš,« je potrpežljivo rekel. »Opozoril sem te, menda se spominjaš. Toda navzlic temu moraš ostati tukaj, verjemi. Pomagati moraš.«

»Toda kako, Paul? Povej, kako...« Glavo bi mu moral preluknjati s kroglo.«

»Tako!« najprej mi moraš pomagati, da ga bomo pripeljali semkaj,« je rekel. »V treh dneh mora biti tukaj, sicer bomo propadli.«

»Oh, pri bogu! Nemogoče zahteva.« »Le počasi, bomo videli. V življenju sem imel še vse drugačne težave.«

»Mar res? Če je tako, odpotuj tja, pripelji Wilsonu slona in stori, da ga bo zadel v glavo. Le tako boš rešen strbi, ki te tarajo.«

»Zdelo se mi je, da je bilo pokrito, od pasu do nog pa je bila naga. Noge so bile razkrcene, kot so jo pustili, kazala je kot marmor beli trehub in plavo kodrasto dlako, podobno glavici kozlička, na notranji strani stegen pa je bila kri, tudi dlaka je bila krvava. Pomislila sem, da je mrtva, tudi zaradi te krvi; dasi sem se zavedala, da je kri njene-ga zaklanega devištva, je bila vendarle kri in je budila misel na smrt. Približala sem se in poklicala potihoma »Rosetta«, skoraj brez upa, da mi bo odgovorila; zares mi ni ne odgovorila ne se zganila; prepričana sem bila, da je zares mrtva, sklonila sem se ter ji potegnila obleko z obraza. Tedaj sem videla, da gleda vame z na stečaj odprtimi očmi, da nič ne reče in se ne premakne, takšnega pogleda pa še nikoli nisem videla, gledala je kakor žival, ki se je ujela v past, se ne more ganiti in čaka, da ji lovec zada poslednji udarec.«

Sedla sem tedaj pod oltarjem poleg nje, segla z roko pod život, jo nekoliko privzdignila, naslonila nase in rekla: »Zlata hčerkica,« drugače nisem znala reči, ker me je posilil jok, in solze so mi vrele gosto gosto,čila sem jih in okušala, da so zares grenke z vso zgoščeno grenkobo, kolikor sem si je nabrala v življenju. Medtem sem si prizadevala, da bi jo spravila v red, najprej vzela iz žepa robček ter obrisala se presno kri s stegen in s trebuha, nato sem potegnila spodnje krilo in se krilo dol ter vedno neustavljivo jokaje spravila v modrc prsi, ki

so jih divjaki potegnili ven, ter ji zapela životec. Nazadnje sem vzela glavniček, ki so mi ga dali Angleži, in ji počesala drugača za drugim vse razkuštrane lase. Vse to je pustila opraviti, ni se premaknila in tudi ne govorila. Medtem sem se izjokala, in hudo mi je bilo, da ne morem več ne jokati ne vpiti ne obupavati. Vprašala sem: »Misliš, da boš mogla odtod?«, odgovorila je, da bo, a zelo potihoma, in tedaj sem ji pomagal vstati, majala se je, zelo je bila bleda, a nazadnje se je napolnila z mojo podporo proti izhodu. Toda ko sva prišli do sredje cerkve, do obeh klopi, sem ji rekla: »Vse tele reči morava le pobrati in jih spraviti v skatle. Ne moreva jih pustiti tukaj. Boš zmogla?« Zopet je rekla, da bo, in tako sem napolnila obe skatli s konzervami, ki so bile raztresene po tleh; ji naložila eno na glavo in sama vzela drugo; napolnila sva odšli.

Glava me je bolela zadaj, da ne morem povedati kako, in ko sva odhajali skozi predverje, se mi je celo zameglil pogled, toda ko sem pomislila, kako trpi ta hip Rosetta, sem se opogumila. Počasi sva se spuščali po spodrsljivih stopnicah na trgu v soncu, ki je bilo visoko in je lilo svojo lepo svetlobo na počrnele kamne. Marokanec ni bilo nobenega na spregled, ko so opravili tisto, kar so opravili, so odšli, hvala bogu, morda pa bodo to ponovili kje drugje v pokrajini. Tako sva šli skozi vsa vasa med dvojnimi redom strnjjenih hiš, nato zavili na glav-

Lojze Krakar — Milan Kumar: OD TOD SO BEZALE SE PTICE: Založba Mladinska knjiga je izdala pretresljiv dokument zloglasnih nacističnih taborišč Auschwitz, Buchenwald, Ravensbrück in Mauthausen s tekstom Lojzeta Krakarja in s fotografijami Milana Kumara. Avtor teksta je zapisal med drugim v uvodu, da ga je gradivo pri delu zasulo s svojo obszornostjo in da se mu je zdelo, da so pred njim vstali milijoni ljudi, ki so pustili svoj pepel v nacističnih koncentracijskih taboriščih in da mu je vsak med njimi začel pripovedovati svojo zgodbo, tako da je slišal vse jezike sveta Evrope. Po Eichmannovem procesu v Jeruzalemu imajo ljudje napacno predstavo o številu žrtev v nacističnih koncentracijskih taboriščih. Tam se je namreč ves čas govorilo samo o 6 milijonih, ker so govorili samo o ubitih Židih. A v nacističnih koncentracijskih taboriščih je umrlo približno 11 milijonov ljudi.

Gradivo za to knjigo je vzeto iz doživljenj in raznih dokumentarnih publikacij, snemanj slik pa sta omogočila GO ZB NOV Slovenije in TV Ljubljana. Več fotografij je bilo posnetih jeseni leta 1960, ostale pa so reštroucirane po ekspanziji muzejev v omenjenih taboriščih.

Luc Menaš — ZAHODNOEVROPSKI SLIKANI POKRET: Mariborska založba Obzorja je v opremi Uroša Vagaja izdala prikaz slikanskega portreta v zahodnoevropski umetnosti s številnimi črno-belimi reprodukcijami. Avtor je s tem delom, — obenem sivo dobar disertečaj za naslov doktorske znanosti iz zgodovine znanosti in umetnosti — poskušil razložiti zgodovinski razvoj tega portreta in zakonitosti njegovega razvoja, s čimer je opravil izrazito umetnostno zgodovinsko nalogo.

Ivan Tavčar — CVETJE V JESENI: V zbirki Zevna knjiga Skoljka je izdala založba Mladinska knjiga z ilustracijami Iva Šubica ponatis znane Tavčarjeve povesti »Cvetje v jeseni«. Poleg »Visoke kronike« je »Cvetje« najboljši Tavčarjevo delo. Odlikuje ga predvsem velika ljubezen do domače grude, lepi opisi in očarljive

podobne, tako da ga človek z užitkom vedno znova prebrina in odkriva v njem vedno nove vrednote.

Peter Viertel — BELI LOVEC — ČRNO SRCE: Ime avtorja Viertelja je pogosto najti kot scenarista v ameriških filmih Selznicka, Hitchcocka, Litvaka, Hustona in drugih. Viertel je dober poznavalec hollywoodskega življenja tudi zato, ker je zakonski mož znane filmske igralkice Deborah Kerr. Zato ni čuda, da v svojih romanih, noveh in scenarijih najbolj pogosto posega po temah iz tega okolja. Tako tudi v romanu »Beli lovec — Črno srce«, ki ga je v prevodu Branka Avsenaka in v opremi Janeza Vidica izdala založba Obzorja v Mariboru. Pisatelj opisuje zgodbo znane filmske igralkice, Tomna Wilsona, brezobzirnega in nadarjenega človeka, ki prisili producente, da privolijo v snemanje filma v Afriki. Poleg sveta filmarjev srečamo v romanu dobre opise afriškega lovea, rasno diskriminacijo in simpatične opise domaćinov črne Afrike.

Oskar Hudales — KRIZAR LENART: Zgornja Savinjska dolina ali Gornjegrajsko, kot že od nekdaj pravijo tej pokrajini, ima za dolgo bogato in pestro zgodovino. Pisatelj Oskar Hudales je v teh krajih preživel svoja otroška leta in od takrat mu je ostalo živo zanimanje za zgodovino in za življenje tamkajšnjih ljudi. Drobec tega življenja je zajel že v romanu »Vrtnice, in sicer dogodke, ki so spremjali ukritev gornjegrajskega samostana leta 1463. Tudi pri povemu romanu »Krizar Lenart« je vzela pisatelj za osnovo resnični dogodek iz zgodovine Gornjegrajskega. Leta 1231 so dva kmeta, Janeza in Lenarta iz Vologa v Zadretju, obsodili najprej na smrt, ker sta krađala v gornjegrajskem samostanu, potem pa sta bila pomilostjena in sta stuzila kot krizarska bojovnika v Palestini. Pri tem pisanju je Hudales hkrati na široko platno burnih političnih dogodkov v tedanji Evropi. Dogodek sicer ni kdovekak pomemben za slovensko zgodovino, je pa dramatičen in zanimiv. Domači zgodovinski roman je založila založba Obzorja v Mariboru in izdala v ustrezni opremi Janeza Vidica.

Alberto Moravia

Marokanci in ženske

Odlomek iz romana CIOCIARA. Izdala Prešernova družba v zbirki »Ljudska knjiga«. Prevedel Silvester Škerl

Tisti hip sem slišala nekakšen šum korakov in glasove pred vodom, obrnila sem se in zagledala nekaj belega, kot blisk se je prikazalo pri vratih in takoj zginilo. Vendar se mi je zdelo, da sem prepoznala enega tistih čudnih vojakov, katere sem malo prej videla na cesti, ko so se vozili mimo na tovarnjakih; mahoma sem se vznemirila, vstala sem in rekla Rosetti: »Pojdiva... bo-lje bo, če odideva.« Takoj je vstala in se pokrizačala, pomagala sem ji postaviti škatlo na glavo, si zadela svojo, nato sva se napotili proti izhodu.

Hotela sem odrinti vrata, ki so bila zdaj zaprta, in sem se znašla tik pred nosom enega tistih vojakov, ki je bil kakor Turek, tako teman in kovav, z rdečo kapuco potegneno na črne in iskreče se oči, zavil v temno pelerino čez belo rjuho. Položil mi je roko na prsi, me rinil nazaj in rekel nekaj meni nerazumljivega; opazila sem, da so za njim še drugi, toda nisem vedela, koliko jih je, ker me je zdaj zagrabil za laketi in vlačil v cerkev, za njim pa so drli drugi, vsi v belih rjuhah in rdečih kapučah. Kriknila sem: »Počasi, kaj počenjate, begunki sva,« spustila hkrati škatlo z glave, škatla je padla na tla in slišala sem, kako so se kotalile konzerve; nato sem se ga začela otepati, ker me je objel okoli pasu, pritiskal name ter iztežal proti meni svoj temni, zagrizeni obraz. Zaslišala sem oster krik, Rosettin, in z vsemi močmi sem se poskušala osvoboditi, da bi jo pohitela Rosetta na pomoč, toda držal me je čvrsto, zaman sem se otepala, ker je bil močan, in čeprav sem ga odrivala z roko pod brado in mu zvižala obraz nazaj, sem čutila, da me vlači v polmraku cerkve v kot na desni strani vhoda. Tedaj sem tudi jaz kriknila, morda še z ostrejšim krikom kot Rosetta, mislim, da sem izbruhnila ves svoj obup ne je zaradi tega, kar se dogaja ta hip, ampak zaradi vsega, kar se je zgodilo do te ure od tistega dne, ko sem odšla iz Rima. Toda zdaj me je tako močno zagrabil za lase, kot bi mi hotel odtrgati glavo od vratu, venomer je rinil nazaj, in nazadnje sem čutila, kako padam in sem zares padla skupaj z njim na tla. Bil je na meni, otepala sem se ga z rokami in nogami, on pa je ves čas tiščal mojo glavo proti tlaku in me z eno roko vlek za lase; čutila sem, da je z drugo segel k obleki in jo vlek gor proti trebuhu, mahoma sem zopet kriknila, toda od bolečine, ker me je zagrabil za dlake z isto močjo, s katero me je vlek za lase, da sem mirovala z glavo. Čutila sem, da mi pojemajo moči, da komaj še diham, on pa me je medtem močno vlek za dlake, da me je bolelo; mahoma sem se spomnila, da so možki zelo občutljivi na tistem mestu, tudi jaz sem segla z roko k trebuhu in srečala njegovo roko; ko se je dotaknila moja roka njegove, je morda verjel, kdove, da popuščam in mu hočem pomagati, da bi se naslajal z mano, brž je popustil v stiskanju tako pri dlakah kot pri lasih, celo nasmehnil se mi je s strahotnim smehljajem nad črnimi in zlomljenimi zobmi; jaz pa sem spodaj stegnila roko, ujela njegova moda ter jih stisnila z vse-

mi svojimi močmi. Tedaj je zavrnil, me spet zagrabil za lase in začel butati z mojo glavo ob tlak, da skoraj že nisem čutila nobene bolečine, ampak sem se onesvestila.

Ne vem, kako dolgo je trajalo, da sem se osvestila, zavedala sem se, da ležim zleknjena v kotu v polmraku cerkve, da so vojaki odšli in da je vse tiho. Glava me je bolela, toda samo zadaj na tilniku, drugih bolečin nisem imela; razumela sem, da mož ni mogel opraviti tistega, kar je hotel, ker sem ga stisnila, on pa je butal z mojo glavo, da sem omedlela, znano pa je, da je težko ravnati z nezavestno žensko. Toda ni mi storil nič tudi zato, kot sem povzela, gledala je kakor žival, ki se je ujela v past, se ne more ganiti in čaka, da ji lovec zada poslednji udarec.

Sedla sem tedaj pod oltarjem poleg nje, segla z roko pod život, jo nekoliko privzdignila, naslonila nase in rekla: »Zlata hčerkica,« drugače nisem znala reči, ker me je posilil jok, in solze so mi vrele gosto gosto,čila sem jih in okušala, da so zares grenke z vso zgoščeno grenkobo, kolikor sem si je nabrala v življenju. Medtem sem si prizadevala, da bi jo spravila v red, najprej vzela iz žepa robček ter obrisala se presno kri s stegen in s trebuha, nato sem potegnila spodnje krilo in se krilo dol ter vedno neustavljivo jokaje spravila v modrc prsi, ki

so jih divjaki potegnili ven, ter ji zapela životec. Nazadnje sem vzela glavniček, ki so mi ga dali Angleži, in ji počesala drugača za drugim vse razkuštrane lase. Vse to je pustila opraviti, ni se premaknila in tudi ne govorila. Medtem sem se izjokala, in hudo mi je bilo, da ne morem več ne jokati ne vpiti ne obupavati. Vprašala sem: »Misliš, da boš mogla odtod?«, odgovorila je, da bo, a zelo potihoma, in tedaj sem ji pomagal vstati, majala se je, zelo je bila bleda, a nazadnje se je napolnila z mojo podporo proti izhodu. Toda ko sva prišli do sredje cerkve, do obeh klopi, sem ji rekla: »Vse tele reči morava le pobrati in jih spraviti v skatle. Ne moreva jih pustiti tukaj. Boš zmogla?« Zopet je rekla, da bo, in tako sem napolnila obe skatli s konzervami, ki so bile raztresene po tleh; ji naložila eno na glavo in sama vzela drugo; napolnila sva odšli.

Glava me je bolela zadaj, da ne morem povedati kako, in ko sva odhajali skozi predverje, se mi je celo zameglil pogled, toda ko sem pomislila, kako trpi ta hip Rosetta, sem se opogumila. Počasi sva se spuščali po spodrsljivih stopnicah na trgu v soncu, ki je bilo visoko in je lilo svojo lepo svetlobo na počrnele kamne. Marokanec ni bilo nobenega na spregled, ko so opravili tisto, kar so opravili, so odšli, hvala bogu, morda pa bodo to ponovili kje drugje v pokrajini. Tako sva šli skozi vsa vasa med dvojnimi redom strnjjenih hiš, nato zavili na glav-

so jih divjaki potegnili ven, ter ji zapela životec. Nazadnje sem vzela glavniček, ki so mi ga dali Angleži, in ji počesala drugača za drugim vse razkuštrane lase. Vse to je pustila opraviti, ni se premaknila in tudi ne govorila. Medtem sem se izjokala, in hudo mi je bilo, da ne morem več ne jokati ne vpiti ne obupavati. Vprašala sem: »Misliš, da boš mogla odtod?«, odgovorila je, da bo, a zelo potihoma, in tedaj sem ji pomagal vstati, majala se je, zelo je bila bleda, a nazadnje se je napolnila z mojo podporo proti izhodu. Toda ko sva prišli do sredje cerkve, do obeh klopi, sem ji rekla: »Vse tele reči morava le pobrati in jih spraviti v skatle. Ne moreva jih pustiti tukaj. Boš zmogla?« Zopet je rekla, da bo, in tako sem napolnila obe skatli s konzervami, ki so bile raztresene po tleh; ji naložila eno na glavo in sama vzela drugo; napolnila sva odšli.

Glava me je bolela zadaj, da ne morem povedati kako, in ko sva odhajali skozi predverje, se mi je celo zameglil pogled, toda ko sem pomislila, kako trpi ta hip Rosetta, sem se opogumila. Počasi sva se spuščali po spodrsljivih stopnicah na trgu v soncu, ki je bilo visoko in je lilo svojo lepo svetlobo na počrnele kamne. Marokanec ni bilo nobenega na spregled, ko so opravili tisto, kar so opravili, so odšli, hvala bogu, morda pa bodo to ponovili kje drugje v pokrajini. Tako sva šli skozi vsa vasa med dvojnimi redom strnjjenih hiš, nato zavili na glav-

Glava me je bolela zadaj, da ne morem povedati kako, in ko sva odhajali skozi predverje, se mi je celo zameglil pogled, toda ko sem pomislila, kako trpi ta hip Rosetta, sem se opogumila. Počasi sva se spuščali po spodrsljivih stopnicah na trgu v soncu, ki je bilo visoko in je lilo svojo lepo svetlobo na počrnele kamne. Marokanec ni bilo nobenega na spregled, ko so opravili tisto, kar so opravili, so odšli, hvala bogu, morda pa bodo to ponovili kje drugje v pokrajini. Tako sva šli skozi vsa vasa med dvojnimi redom strnjjenih hiš, nato zavili na glav-

Glava me je bolela zadaj, da ne morem povedati kako, in ko sva odhajali skozi predverje, se mi je celo zameglil pogled, toda ko sem pomislila, kako trpi ta hip Rosetta, sem se opogumila. Počasi sva se spuščali po spodrsljivih stopnicah na trgu v soncu, ki je bilo visoko in je lilo svojo lepo svetlobo na počrnele kamne. Marokanec ni bilo nobenega na spregled, ko so opravili tisto, kar so opravili, so odšli, hvala bogu, morda pa bodo to ponovili kje drugje v pokrajini. Tako sva šli skozi vsa vasa med dvojnimi redom strnjjenih hiš, nato zavili na glav-

<

Nekatera pereča vprašanja o razvoju kmetijstva

NA TRDNI MATERIALNI OSNOVI KREPKA SODOBNA PROIZVODNJA

Dvodnevni ekonomsko-politični in gospodarski seminar, ki ga je 12. in 13. novembra organiziral okrajni odbor Socialistične zveze v Kopru, je ob splošni in konkretni problematiki nanizal tudi kopico predlogov, pobud, dobrih zamisli in napotkov za bližnji gospodarski in ekonomski razvoj koprškega okraja. Posebno važen je bil glavni gospodarsko politični referat predsednika okraja Davorina Ferligoja ter z njim povezani koreferati. Med njimi je bil tudi koreferat inž. Mirana Marušiča o stanju in problematiki kmetijstva, iz katerega povzemamo najvažnejše ugotovitve ter pobude, kako in v katero smer organizirati kmetijsko proizvodnjo.

V koprskem okraju deluje zdaj osem kmetijskih združenj. Svoj sedanjostni obseg so dobile po združitvi manjših kmetijskih organizacij ter po reorganizaciji družbenih kmetijskih posestev. Razen tega je še perutinarska farma »Kras« Pivka (Neverke) s specializirano perutinarsko proizvodnjo. Poleg lastne kmetijske proizvodnje se zadruge ukvarjajo še s predelavo in s trgovino s kmetijskimi pridelki in lesom. Med njihove najvažnejše naloge pa sodi posebno še organizacija socialistične kooperacije z zasebnimi proizvajalci. Kmetijske zadruge — in bivša kombinata Koper in Postojna — so organizirale v letu 1961 lastno proizvodnjo na skupno 4.864 ha

kmetijskih površin, v letu 1962 pa so razširile svoje delovanje na skupno 7.060 ha, kar pomeni, da so povečale svoje obdelovalne površine za dobrih 68 odstotkov. Po kategorijah zemljišč imajo 1.190 hektarov njiv in vrtov, 272 ha sadovnjakov, 378 ha vinogradov, 1.510 ha travnikov, 470 ha senožeti, 2.942 ha pašnikov in 28 ha trstičja.

V l. 1962 znaša vrednost osnovnih sredstev kmetijskih združenj nad 3 in pol milijarde dinarjev. Od tega odpade na zemljišča nad 182 milijonov, gradbene objekte 1400 milijonov, stroje 753, transportna sredstva 441, delovne naprave 368, nasade 268, živino 250 milijonov itd. S temi osnovnimi sredstvi upravljajo kolektivi, ki zaposlujejo nad 2300 delavcev, med njimi 83 inženirjev in tehnikov. Organizirani so v skupno 61 ekonomskih enot, in sicer 22 za rastlinsko proizvodnjo, 9 za živilnorojsko proizvodnjo, 8 za predelavo, 7 za strojno in transportno dejavnost, 5 za gozdarstvo, 8 za blagovni promet in odkup in 2 ekonomske enote za druge dejavnosti.

Razen kmetijske proizvodnje na lastnih površinah organizirajo zadruge tudi pogodbeno proizvodnjo z individualnimi proizvajalci, sklepajo pogodbe ter odkupujejo pridelke in les. Podatki o vrednosti lastne proizvodnje v letih 1961 in 1962 in odkupu kmetijskih pridelkov in lesa dajejo naslednjo podobo o poslovanju kmetijskih gospodarskih organizacij:

	Vrednost lastne proizvodnje kmet. pridelkov v 000 din		Odkup 1961		Odkup 1962	
	1961	1962	1961	1962	1961	1962
KZ Izola	19.182	32.300	63.867	58.000	—	—
KZ Lucija	32.702	95.000	196.307	221.000	—	—
KZ Koper	86.000	184.000	415.000	441.000	270	320
KZ Sežana	62.053	53.075	397.000	400.000	67.000	44.000
KZ Kozina	11.606	16.000	205.163	172.000	70.154	58.300
KZ Il. Bistrica	106.140	236.723	366.560	297.702	152.022	135.000
KZ Pivka	13.820	11.042	93.588	232.420	132.658	102.944
KZ Postojna	73.000	240.800	227.675	216.933	241.147	180.000
Kombinat	—	—	—	—	—	—
Postojna	111.196	—	—	—	—	—
Kras Neverke	634.622	700.000	—	—	—	—
Skupaj	1.401.437	1.628.940	1.965.160	2.034.055	663.221	520.564

Ob prikazanih podatkih (ki sicer za leto 1962 niso popolni in postavljeni po oceni) lahko presegamo sedanjo gospodarsko dejavnost in moč naših družbenih kmetijskih organizacij. Na prvi pogled lahko ugotovimo, da so kljub vsemu le dosegle dokajšnje

gospodarske uspehe. Tem veljavnejši pa so ti uspehi, če upoštevamo, da je bilo treba v preteklih obdobjih prebroditi znatne osnovne težave, neogibne v začetnih fazah izgradnje kmetijskih objektov in organizacije sodobne proizvodnje.

Perspektivni načrti za nadaljnji razvoj kmetijstva

Kmetijske organizacije niso imele do sedaj dovolj investicijskih sredstev, ki bi jim omogočala res skladno graditev objektov oziroma proizvodnih središč. Nujno so se morale podrežati splošni investicijski politiki in obliki natečajev, razpisanih za urejanje nasadov, graditev posameznih objektov, melioracije in podobno. Niso pa imele možnosti takšnih investicijskih naložb, da bi z njimi dokončale svojo izgradnjo ter vskladile svoje proizvodne kapacitete.

Ker je prav to povzročalo čedalje večje težave v gospodarstvu z ljudskim premoženjem, je sprejela Zvezna ljudska skupščina zakon o izkoriščanju kmetijskih zemljišč in predpisala, da morajo izdelati vse gospodarske organizacije ureditvene ali osnovne načrte za kmetijsko proizvodnjo. To naj bi bili perspektivni načrti, tehnične rešitve pri urejanju kmetijskih zemljišč in pri organizaciji sodobne proizvodnje. Šele na tej osnovi se nato odobravajo investicijska posojila.

V koprskem okraju so kmetijske organizacije začele same ali pa v sodelovanju s Kmetijskim zavodom Koper izdelovati perspektivne in tehnične načrte za v preteklem letu. Pri tem se je pojavila cela vrsta problemov in zvezi s širjenjem lastnih obratov in v zvezi s perspektivnim podružbljevanjem kmetijske in gozdarske proizvodnje. Hkrati se je tudi očitno pokazalo, da bi bilo treba izvršiti rajonizacijo socialističnega kmetijskega sektorja ter zajemati v socialistične obrate le tiste površine, na katerih je možno

organizirati intenzivno in rentabilno kmetijsko proizvodnjo. Ta pa je odvisna od čim popolnejše uporabe in izrabe mehanizacije ter sploh koncentracije vseh materialnih sredstev.

To perspektivno neogibno stališče kajpada ne pomeni, da bi bilo treba odstopiti od organizacije sodobne proizvodnje v nekaterih pasivnejših predelih koprškega okraja, pač pa poudarja, da je treba iskati in najti takšne koncepcije, ki so ustrezne danim pogojem, pa najsi bo to v Kopru, Sežani, Postojni ali v drugih komunah. Tako imamo na postojnskem in bistrickem področju odlične pogoje za širjenje družbene živilnorojske in poljedelske proizvodnje. Ponekod v Brkinih imamo pogoje za družbeno sadjarsko proizvodnjo, vendar pa je treba poudariti, da obstajajo tu z ozirom na težko konfiguracijo tal predvsem možnosti za urejanje nasadov in pogodbenem sodelovanju z zasebnimi proizvajalci. To isto velja tudi za področje na sežanskem in kozinskem Krasu, kjer so pogoji za razvoj živilnorojske in drugih kmetijskih panog na kooperacijski osnovi, kajpada v kolikor tudi na tem področju ne bi organizirali manjših družbenih obratov kot centre intenzivne proizvodnje.

Ze sedanje stanje priča, da ima obalno področje ugodne pogoje za organizacijo velike družbene kmetijske proizvodnje. Po razmedu kmetijskih in gozdnih površin odpade na kmetijske površine okoli 10.000 ha. Od tega prihaja v poštev za najintenzivnejšo

- Za nadaljnji razvoj je treba postavljati koncepte tako, da bodo kar najbolj ustrezali danim pogojem — Kjer so že možnosti, je treba zastaviti vse sile za organizacijo sodobne kmetijske proizvodnje — Nujno je proučiti tehnologijo proizvodnje glavnih kmetijskih panog (vrtinarstvo, sadjarstvo, vinogradništvo, živilnorojska) — Za intenzivno in rentabilno proizvodnjo je treba do skrajnosti koncentrirati razpoložljiva materialna sredstva
- ter najdosledneje poskrbeti za skrajno uporabo mehanizacije — Strokovnjaki, tehniki
- in delavci morajo postati homogen kolektiv in homogene ekonomske enote

ekonomsko, če bi prenapenjali (forsirali) intenzivno vrtinarsko proizvodnjo na vseh, čeravno nezadostno urejenih, zapleveljenih, delno zamočvirjenih površinah, ki so ravne na humusu in brez vode za namakanje. Neprimerno bolj ekonomično je, če te površine postopoma pripravimo za gojitvijo poljedelskih, predvsem krmskih kultur.

V tem okviru so tudi možnosti in naloge živilnorojske proizvodnje. Ta naj se usmeri v obalnem področju na izkoriščanje manj vrednih proizvodov, ki jih dajejo površine med melioriranjem in površine, določene za proizvodnjo krmskih rastlin v plodoredu, ki naj zagotovi kar največjo gdnost zemljišč kot bistvene osnove za intenzivno proizvodnjo. V tem smislu so kmetijske organizacije v obalnem področju že napravile prve korake. Pojavljajo pa se pomisleki, da v nežitorodnem področju preveč silijo z žiti. Vendar pa drži, da so žita posejali povsod tam, kjer je treba zemljo šele pripraviti. Tu služijo žita le kot pokrovni posevek za travne in deteljne mešanice ali lucerno.

Predvidoma bomo med tem časom zgradili tudi več akumulacijskih bazenov, ki bodo dajali vodo za namakanje. Prav tako bodo tačas proučili tehnologijo proizvodnje vrtnin na namakanih površinah (poskusi v Vangelu, na Bonifiki, v Izoli, Sečovljah itd.), kar že opravlja Kmetijski zavod Koper po nalogu republiškega sklada za pospeševanje kmetijstva.

strokovnjakov, češ da jih ne potrebujejo. Kako se le more kaj takega dogajati, ko vendar družba vlaga ogromna sredstva v šolanje teh kadrov? Verjetno je, da strokovnjakov nismo vedno zadostno doživljali za naloge, ki bi ustrezale njihovim izobrazbi, da jim nismo omogočali v zadostni meri, da bi izpopolnjevali svoje znanje o tehnološkem procesu, ampak smo jih zaposlovali ondi, kjer je bila potreba trenutna in največja. Zaradi pomanjkanja srednjih kadrov so bila večinoma to delovna mesta samostojnih obratovodij-upravnikov, ki zahtevajo daljšo delovno dobo, kjer se niso mogli dovolj uveljaviti kot strokovnjaki-tehnologi. Zdaj je stanje že precej boljše, ker je prišlo v kmetijsko proizvodnjo večje število kmetijskih tehnikov. Zal pa moramo ugotoviti, da je število kmetijskih inženirjev v kmetijskih organizacijah v proizvodnji naglo nazadovalo (od 24 na 14 v letu 1962). Polagoma se stanje spet izboljšuje, ker kmetijske zadruge spoznavajo, da ne bodo mogle

napredovati, če vprašanja sodobne tehnologije in strokovnega kadra ne postavijo na prvo mesto! Nekaterе zadruge so pri tem dosegle že lepe uspehe; zmanjšujejo porabo delovne sile na enoto površine in enoto pridelka v vinogradništvu, sadjarstvu, vrtinarstvu in drugih kmetijskih panogah. Ta proces pa bi lahko precej pospešili, če bi organizirali manjše ekonomske oziroma obratovne enote ali pa jih razdelili na specializirane delovne skupine. Ekonomska enota naj ima tako velik objekt, kot ga lahko popolnoma obvlada strokovno in tehnično. Uspešna organizacija enot pa je možna le ondi, kjer so kolektivni navezani na proizvodnjo, kjer čutijo, da delajo na svojem in da bodo dobili v takšnem primeru nagrado, ki bo sorazmerna z vloženim trdom. Takšna zaveza pa ne nastane čez noč, ampak šele v daljšem razvojnem procesu, ki se je začel takrat, ko smo prešli od plačevanja na uro na plačevanje po učinku, po končnem proizvodu itd.!

Nujnost: oblikovanje čvrstega delovnega kolektiva

Ko so osebni dohodki odvisni le od količine in kakovosti pridelka (a tudi od dosežene cene), postane strokovnjak dobrodošel svetovalec in vodja delovnega procesa. Tedaj so tudi njegovi osebni dohodki odvisni od uspeha ekonomske enote, ki pa je v neposrednem sorazmerju s kakovostjo opravljenega dela. Tako seveda ne bo težko dobiti kadre za izpopolnjevanje strokovnega znanja in izobraževanja na delovnem mestu. Vsak sodobno urejen objekt postaja tako šola tehnologije specializirane proizvodnje, v kateri bo sleherni član kolektiva stremel po strokovnejši izvedbi delovnih operacij, čim manjši udeležbi ročne delovne sile in čim intenzivnejši uporabi mehanizacije.

Seveda se ob tem logično zastavlja vprašanje družbenega standarda. Nemogoče je namreč pričakovati, da bi obvladali sodobno proizvodnjo s trajnim najmanjšim sezonske delovne sile iz raznih drugih predelov republike in države. Ta delovna sila je sicer že dosegljiva, vendar ustreza le za opravljanje nekvalificiranih del, je pa tudi manj

zainteresirana za končni uspeh proizvodnje. Zatorej je formiranje čvrsto povezanega kolektiva nujno. Takšnemu kolektivu pa je seveda treba dati vsaj najosnovnejše življenjske pogoje, t. j. spodoben družbeni standard!

V sodobnem proizvodnem procesu ne moremo na splošno zanikati važnosti sezonske delovne sile. Jasno pa je, da ta sila ne more biti nosilec sodobne proizvodnje, temveč bo le dopolnjevala še nekaj časa posamezne faze tehnološkega procesa (sadeitev, pospravljanje krmskih rastlin, obiranje sadja, trgavev itd.). Glede te problematike so kajpada kmetijske zadruge v težkem položaju: zgraditev najnujnejših stanovanjskih prostorov, ki naj zagotove sezoncev vsaj minimalne življenjske pogoje. Za kmetijske zadruge, ki v tem obdobju intenzivno povečujejo svoj zemljiški fond, je prav to eno izmed najbolj perečih vprašanj. Toda pot je ena sama: trenutno neurejene površine s sezonskim značajem dela je treba čimprej usposobiti in urediti tako, da bodo sposobne za intenzivno kmetijsko proizvodnjo.

Realna pot: z lastnimi silami do sodobne proizvodnje

Vse dosedanje ugotovitve kažejo, da so kmetijske organizacije pred tehničnimi in kompleksnimi nalogami. Med njimi je ena izmed najvažnejših konsolidacija sedanjih ekonomskih enot in njihova nadaljnja ekspanzivna rast. S tem je povezano vprašanje ekonomskega potenciala (zmogljivosti) posamezne kmetijske organizacije in njena sposobnost, da akumulira sredstva, potrebna za razširjeno reprodukcijo. Prav v tem pa je treba ugotoviti, da je v danih pogojih za izgradnjo sodobno urejenih objektov, kmetijske proizvodnje pri vseh kmetijskih organizacijah na meji rentabilnosti. Neenakomerni dotok investicijskih sredstev pa je tudi po svoje onemogočal nageljšo organizacijo intenzivne sodobne proizvodnje. Zato tudi ne moremo pričakovati od dosedanjih investicijskih naložb izdatnega ekonomskega učinka.

Sedanje stanje povzroča občuten gospodarske in politične težave, a tudi onemogoča ljudskim odborom, da bi mogli še intenzivno pomagati pri nadaljnji izgradnji kmetijskih gospodarskih organizacij. Investicijski in ostali skladi so napeto angažirani za kritje izgub iz preteklih let, tako da morajo kmetijske organizacije stremeti za čimvečjo koncentracijo lastnih sredstev.

Na sedanji stopnji izgradnje socialističnih objektov je kmetijska proizvodnja na meji rentabilnosti. Nujno bo zatorej, da se kmetijske organizacije usmerijo na akumulacijo in angažiranje tiste dela sredstev, ki izvira iz končne operacije, odkupa, predelave in plasmarna kmetijskih proizvodov. Na našem področju namreč ne moremo uveljaviti prakse nekaterih kmetijskih organizacij z drugih področij Slovenije, ki so primanjkljaje kmetijske proizvodnje krile z dohodki iz gozdarstva. Na zgornjem področju imamo večinoma degradirane in nizke gozdove, v obalnem pasu pa grmičevje, kar vse terja stalno nego in vlaganje. Z ustanovitvijo gozdnih obratov s samostojnim obračunom na

Socialistična kooperacija, arondacija, specializirana proizvodnja

Posebno pozornost je treba posvetiti kajpada tudi organizaciji socialistične kooperacije z individualnimi proizvajalci, da bi tako dosegli kar največje uspehe na najširšem proizvajalnem področju. Kooperacija pa bo seveda uspevala le, če bo občutil individualni proizvajalec ekonomski interes, ki izvira iz takšnega sodelovanja. Na koprskem področju lahko na osnovi zakona o zemljiškem minimumu takoj zajamemo 1500 do 2000 ha površin. Toda vprašanje je, ali bi bilo smotno, da porabimo nad 1 milijardo družbenih sredstev, da bi preoblikovali in uredili te, večinoma slabše zemljiške površine. Bolje bo, če stimuliramo proizvodno sodelovanje in usmerjamo proizvodnjo po področnih plodoredih, ki naj dopolnjujejo proizvodnjo na lastnih (družbenih) površinah. V kooperaciji morajo zatorej delati ljudje iz kmetijske proizvodnje, ki bodo znali zagotoviti materialni interes lastne organizacije v skladu s splošnimi načeli socialistične izgradnje.

Kje in kakšna bodo kooperacija, je odvisno predvsem od materialnih pogojev, ki morajo biti takšni, da zagotavljajo boljši uspeh gospodarski organizaciji in individualnemu proizvajalcu (kooperantu). Praksa pa dokazuje, da je razvita kooperacija možna le na osnovi sodobne agrotehnike. Kjer pa to ne gre, je bolje, če zadruge zaenkrat ostanejo pri osnovnih oblikah zadržnega poslovanja. Ekonomske analize pa naj pokažejo: kje eno in kje drugo. Letos so kmetijske organizacije sklepale pogodbe o proizvodnem sodelovanju v vrtinarstvu, živilnorojski, sadjarstvu in vinogradništvu. V celoti je bilo sklenjenih nad 5400 pogodb, ki so zajele nad 900 ha površin in 1100 glav živine za pitanje. Na pogled lep uspeh, vendar še daleč od realnih možnosti! Ugotavljamo pa tudi primere, ko kmetijske organizacije medsebojno premalo vsklajujejo kooperacijske norme. Nujno je zatorej, da na tem področju delo koordinirajo!

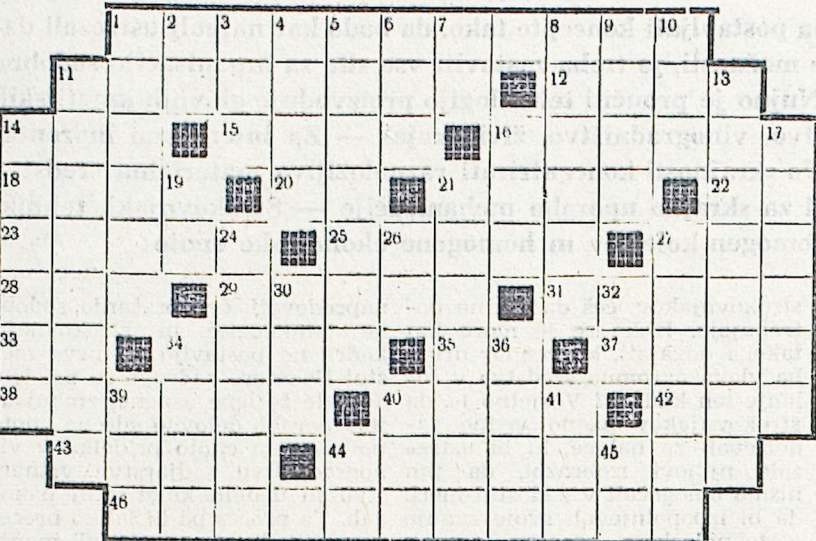
Pri organizaciji kooperacijskih odnosov nas ne sme motiti, če naša družbena proizvodnja še ni na zaželeni višini, pač pa moramo posvečati pozornost eni in drugi obliki. Za nami je obdobje, ko so se naše kmetijske organizacije borile z začetnimi proizvodno-tehnološkimi težavami, ko nismo imeli ne materialnih sredstev ne kadrov. Zdaj imamo obdobje in ne bo zatorej težko najti sposobne organizatorje, ki bodo delali izključno le pri organizaciji kooperacijskih odnosov ter tako pospeševali proces podružbljenja kmetijske proizvodnje. Med drugim bomo na ta način tudi preprečevali nadaljnje upadanje proizvodnje kmetijskih tržnih viškov ter tako omogočevali čedalje boljše preskrbo potrošnih središč.

Sodobno in napredno je, kar je ekonomsko utemeljeno

V študiju in proučevanju sodobne družbene kmetijske proizvodnje je tehnologija eden izmed najvažnejših elementov. Kakor je zdaj v zveznem merilu proučena tehnologija proizvodnje pšenice in še nekaterih drugih poljedelskih kultur (kar nam omogoča izredne proizvodne uspehe), tako je treba proučiti tudi tehnologijo proizvodnje mleka, mesa, sadja, grozdja, vrtnin itd. v naših specifičnih pogojih v obalnem in zgornjem področju okraja. To je naloga strokovnih kadrov pri Kmetijskem zavodu in vseh kmetijskih organizacijah, ki pa ne smejo pri tem spregledati, da je tudi v socializmu sodobno in napredno le tisto, kar je ekonomsko utemeljeno.

Dogajalo se je, da so delavci v nekaterih ekonomskih enotah zastopali tu in tam dokaj negativno stališče do visokokvalificiranih

Križanka

Vodoravno: 1. del našega ozračja v višini nad 10 km, 11. finski nacionalni ep, 12. francoski skladatelj španskega porekla (Edouard), 14. rastlinska bodica, 15. nemški idealistični filozof, zacetnik kritičizma (Immanuel), 16. pritok Mure, 18. najvišja točka v okolici, 20. kemični znak za radij, 21. športni rekvizit, 22. veznik, 23. sozvočje, ubranost glasov, 25. karanje, ukor, 27. huda jeza, bes, 28. rogata žival severnih pokrajin, 29. kemična prvina (znak Y), 31. nekdanji pravniški poklic, 33. okrajšava za »edicijska«, 34. punčka, 35. kemični znak za berilij, 37. mlada ameriška filmska

Igralka (Abbe), 38. smotka, 40. glavno mesto Južne Koreje, 42. krajevni prilož, 43. zunanje podobe, 44. pogost naziv hotelov, 46. strahopetnica.

Navpično: 1. veliko brazilsko pristanišče, 2. kemični znak za talij, 3. pregovor, 4. Ober, 5. starodavno mesto v Beociji, znano po kipeh iz poslikane in žgane gline, 6. pritok Donave v Romuniji, 7. avtomobilska oznaka sarajevskega okraja, 8. zalo obleden moški, 9. ime hrvaškega narodnega heroja Končarja, 10. oddelek rimske kornje, 11. plazilec, ki živi v tropskih vodah, 13. nasprotovanje, postavljane preprek, 14. delavec v tiskalni, 16. goveja maščoba, 17. ime italijanskega renesančnega slikarja Mantegna, 19. ploskovna mera, 21. zdravilna travniška rastlina, imenovana tudi kadulja, 24. vrsta poslovnih knjig, 26. avtomobilska oznaka reškega okraja, 27. lesen kip, soha, 30. pod v sobi, 32. plača starih Slovanov, 34. fin egipčovski bombaž, 35. kemični svinčnik, 39. kretinja, 40. odpisanec, prenaslede sporočil, 41. kralj živali, 44. različna soglasnika, 45. avtomobilska oznaka hrvaškega okraja Vinkovci.

Kadrovska komisija SPLOŠNE PLOVBE PIRAN razpisuje delovno mesto STENODAKTILOGRAFA

Ia z nekaj leti prakse. Nastop službe takoj. — Osebnih dohodki po pravilniku o delitvi osebnih dohodkov. — Prošnje pošljite na naslov:

Kadrovsko-personalna služba SPLOŠNA PLOVBA PIRAN

Podjetje ELEKTRO-KOPER

Koper, Vojkovo nabrežje št. 10 obvešča

vse svoje odjemalce, da bo prenehala poslovati radio delavnica v naši servisni delavnici v Izoli z dne 31. decembra 1962. Zaradi tega naprošamo vse cenjene stranke, da dvignejo radio aparate, prinesene v popravilo, najkasneje do 25. 12. 1962.

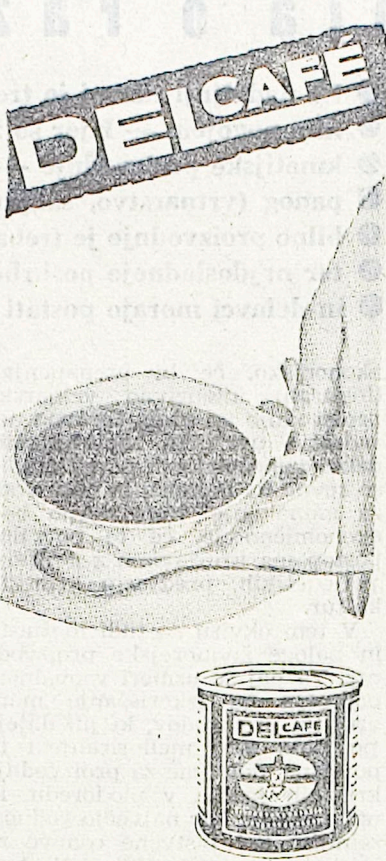
ELEKTRO - KOPER Koper

Krojaška delavnica Pivka

sporoča občanom, da je odprla nov krojaški obrat v Postojni, Tržaška cesta 15. Izdeluje vse vrste moških in ženskih obleč, raznovrstne uniforme in zaščitne ter delovne obleke za tovarne. Sprejema tudi večja naročila ter izvršuje hitro, solidno in v dogovorjenem roku. — Cenjenim strankam se priporočamo!

Komisija za sklepanje in odpovedanje delovnih razmerij pri podjetju »MEHANOOTEHNIKA« V IZOLI razpisuje naslednja delovna mesta:

- za SOCIALNEGA DELAVCA pogoj: višja šola za socialne delavce;
  - za VEČ TEHNOLOGOV pogoj: srednja strokovna izobrazba ali priznanje visokokvalificiranega delavca z daljšo prakso na delovnih mestih tehnologov;
  - za TEHNOLOGA ZA OBRAT V MATERIJU pogoj: diplomant TSS in z vsaj enoletno prakso oziroma visokokvalificiran delavec — strojni ključavničar z najmanj petletno prakso na takih delovnih mestih;
  - za OBRATNEGA KNJIGOVODJO ZA OBRAT V PIRANU pogoj: srednja ali nižja strokovna izobrazba z večletno prakso;
  - za BLAGOVNEGA KNJIGOVODJO ZA OBRAT V PIRANU pogoj: srednja ali nižja strokovna izobrazba z večletno prakso;
  - za SKLADIŠČNIKA GOTOVIH IZDELKOV ZA OBRAT V PIRANU pogoj: srednja strokovna izobrazba ali visokokvalificiran delavec z daljšo prakso na takih delovnih mestih. Osebnih dohodki po pravilniku podjetja o delitvi OD. Podjetje ne razpolaga s stanovanji. Kandidati naj se prijavijo osebno ali pisмено tajništvo podjetja s kratkim opisom dosedanje zaposlitve. Razpis velja do zasedbe delovnih mest.
- MEHANOOTEHNIKA IZOLA

DELAMARIS IZOLA

Mala kronika iz naših komun

ROSTVA

V Koprno so rodile: Amedea Tenčić iz Portoroža — deklko, Ana Gombač iz Zaječel — deklko, Ljilja Klobučar iz Pivke — dečka, Ivana Černač iz Selee — deklko, Ana Počkar iz Ravne — dečka, Marija Prank iz Premana — dečka, Milena Derman iz Gorrenj — deklko, Bernarda Zgonc iz Viševka — dečka, Anita Bergine iz Zabič — dečka, Sabina Ravšelj iz Nadleska — deklko, Marija Vodopivec iz Skofje Loke — dečka, Ana Krušec iz Dornberka — deklko, Zlata Petrovič iz Lokevca — deklko, Andrijana Vodopivec iz Dornberka — deklko, Dora Vlahjič iz Vipave — dečka, Ada Bračič iz Raven — deklko, Ivana Petrič iz Vipave — dečka, Lidija Čebulec iz Sežane — dvoječka (dečka), Vida Zelen iz Koč — dečka, Lucija Mikuz iz Zagošča — deklko, Marija Suligoj iz Lokovca — deklko, Stjepanija Milost iz Grgarja — dečka, Albina Zavrtnik iz Nove Gorice — deklko, Bernarda Korosec iz Begunj — dečka, Nada Plesničar iz Ravnice — deklko, Eda Žilmond iz Oseka — deklko, Ana Doles iz Velikih Bloč — dečka, Bernarda Remškar iz Vipavskega križa, Cesta — dečka.

V Sežani je rodila Marija Hadalin iz Dola pri Vogljah — dečka.

POROKE

V Koprno so se poročili: Ana Marija Zagar, delavka iz Koprna in Antonio Simeti, vrtnar iz Trsta; Antonija Pinkš, delavka iz Izole in Matija Pomenik, brodogovodja iz Izole; Lidija Prodan, delavka iz Semelede in Ivan Bačič, zidar iz Semelede; Silvana delavka iz Lokve in Jože Slavec, šofer iz Črnotič.

V Koprno so se poročili: Pjerina Gunjač, bolniška strážnica iz Zupančičev in Karel Zigon, zidar iz Zagradca; Marija Hrvatina, delavka iz Smarij in Jordan Buršič, strojni ključavničar iz Smarij; Julijana Bertok, gospodinja iz Pobegov in Egidij Starc, strugar iz Pobegov.

V Postojni so se poročili: Angela Turk, delavka iz Gorč in Jožef Jurjevčič, delavec iz Smihela pod Nanosom.

V Sežani so se poročili: Miroslava Tavčar, kuharica iz Zagradca in Franc Umek, uslužbenec iz Lipice; Alojzija-Albina Mezgec, delavka iz Kovčev in Miroslav Svetina, elektro monter iz Dol. Lezeč; Marija Dolenc, delavka iz Lokve in Ivan Jankovič, mesar iz Lokve.

V Sp. Skofljah sta se poročila: Antonija Kambič delavka iz Koprna in Serij, Sankt Korda, delavec iz Zg. Skoflj.

V Ilirski Bistrici so se poročili: Cvetica Tomšič, gospodinja iz Bača in Anton Lipce, kmet iz Bača; Rozalija Rampre, delavka iz Meroč in Anton Selcino, delavec iz Meroč; Antonija Hrenovec, gozdna delavka iz Zabič in Stanislav Oblak, kmet iz Selčica pri Cerknici; Marija Dvojan, gospodinja iz Kilovč in Peter Zele, železničar iz Pivke; Stana Juršič, gospodinja iz Makarske in Leopold Dekleva, kmet iz Celj.

V Izoli so se poročili: Ana Marija Trabos, delavka iz Malije pri Izoli in Eli Kleva, delavec iz Malije pri Izoli; Angela Mislak, delavka iz Izole in Danilo Ipavec, livar iz Ankarana; Marija Kleva, delavka iz Malije pri Izoli in Emidij Kuzmič iz Baredov pri Izoli.

MALI OGLASI

IŠČEM OPREMLJENO SOBO V SREDIŠČU KOPRA. Ponudbe sprejema uprava Slovenskega Jadrana pod »Takoj — plačam dobro«.

OPREMLJENO ALI PRAZNO SOBO V KOPRU išče intelektualac. Ponudbe pošljite upravi lista pod »12. december«.

DVOSOBNO KOMFORTNO STANOVANJE v Pivki zamenjam za enako v Koprno-okolici ali v Izoli. Naslov: Pivka, Kosovelova št. 1.

IŠČEMO GOSPDINJSKO POMOČNICO, ki bi varovala otroka in opravljala gospodinjinska dela. Službo lahko nastopi takoj. Plača po dogovoru. Stanovanje preskrbljeno. Naslov v upravi Slovenskega Jadrana.

IZGUBLJENO ROKAVICO dne 28. novembra pri avtobusni postaji v Koprno vrtni proti nagradi v upravi Slovenskega Jadrana.

POCENI PRODAM NOVO GARAZO ŽELEZNE KONSTRUKCIJE, ki se lahko demontira v štirih urah. Naslov v upravi Slovenskega Jadrana.

DVOKOLESA od 7.000 Lit dalje nudi MARCON v Trstu, Piazza Ospedale 6. Kot darilne pakete pošiljamo v Jugoslavijo bicikle.

OB VAŠIH OBISKIH V TRSTU ne izpustite obiska trgovine »MAGLIABELLA« na Corsu Garibaldi št. 11 (Barriera) nekaj korakov od avtobusne postaje. Pri nas boste našli veliko izbiro pletenin, nogavic in perila za dame, gospode in otroke po najnižjih cenah v Trstu. Postreženi boste v vašem jeziku! Proti izrezku tega oglasa prejmete darilo!

TELEVIZIJA

NEDELJA, 9. decembra:
10,30 MATINEJA RTV LJUBLJANA — prenos iz dvorane Slovenske filharmonije
12,15 IZPRIJEMI BEGUN — zgodba o Robin Hoodu
13,15 PARTIZANSKE ZGODBE — jugoslovanski celovečerni film
19,45 PROPAGANDNA ODDAJA

PONEDELJEK, 10. decembra:
18,30 BUTALSKI GRB — otroška lutkovna igra o Butalcih
19,00 DOKUMENTARNI FILM
19,30 TV OBZORNIK

SREDA, 12. decembra:
18,00 TRMASTA MUCA — TV slikanica
19,30 TV OBZORNIK
20,45 VIKTOR V LUČI — zabavno-glasbena revija

ČETRTEK, 13. decembra:
19,00 AKTUALNI RAZGOVORI
19,30 TV OBZORNIK
19,45 TV POSTA
20,30 SAFSA S POHORJA — kabaret

PETEK, 14. decembra:
18,00 KULTURNA PANORAMA
18,30 KULTURNO-ZGODOVINSKA RAZISKOVANJA V REZIJU
19,00 S KAMERA PO AFRIKI
19,30 TV OBZORNIK
19,45 PROPAGANDNA ODDAJA
20,30 Primož Kozak: DIASLOGI — drama

SOBOTA, 15. decembra:
19,30 TV OBZORNIK
22,15 TRETJI CLOVEK — serijski film

Kje je kaj te dni

RADIO KOPER

Preglej, Vlado Volarič, Risto Zivkovič, DELAMARIS: Marija Ivančič, GLOBUS FILM KOPER: Ivan Krbavčič, TOMOS: Igor Benko, Dušan Bizovičar, Zvone Bizovičar, Ivan Bratina, Ivan Briljavec, Jadrana Brozina, Hilarij Bučič, Elvira Bujčević, Ivan Cankar, Rudi Cervenik, Stane Debovlj, Aldo Dehassa, Jolanda Deluk, Zinka Dilica, Tanja Domicelj, Božidar Džipolo, Jože Drobnič, Trema Perleš, Leopold Perleš, Zorka Fleko, Marjan Floričič, Karlo Fortin, Viljem Gregorič, Drago Gržinič, Romaldo Gržinič, Franc Hrašnik, Tomaž Hočevar, Frančiška Hrvatina, Jože Jarkovič, Jakob Jerala, Josip Jerman, Zorko Kavrečič, Natal Kocjančič, Viktor Kofol, Milena Kopač, Tone Koprivec, Alojz Koren, Emil Krajnc, Franc Krajnc, Terezija Kranjc, Danilo Krašna, Alina Krotič, Viktor Leban, Oskar Mahorič, Marjan Markočič, Mario Marsič, Ivan Mesarec, Marko Muster, Angela Nežič, Marija Novak, Karmela Ogrin, Onorina Ollvo, Mirko Olup, Ivan Pahtev, Davorin Pavlič, Milovan Pavlovič, Viktor Pelcon, Alojz Penko, Rozika Perc, Jože Petrič, Oto Pleterski, Marjan Podvršek, Silvo Pogacar, Jože Prosen, Stefan Prša, Ivanka Puntar, Bruno Rabak, Terezija Račič, Venceslav Remeč, Gina Repovž, Andrej Rutar, Branko Simič, Martin Smogavec, Roman Sore, Bogdan Sotensek, Olga Starc, Veležič, Sava Stanko, Škoda Alojz Škrbec, Vlado Smerc, Vinko Tacer, Franc Tisler, Ivan Tul, Franc Umer, Jože Volmut, Ludvik Zahlita, Kristijan Zekar, Srečko Zerjav, Ciril Zmazec, Marija Zmazec.

SREDA, 12. decembra:
7,15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7,30 Poročila — 7,35 Glasba za dobro jutro — 13,30 Poročila — 13,40 Odlomki iz oper »Figarova svatba«, »Seviljski brivci« in »Prodana nevesta« — 14,30 Zabavni mozaik — 15,00 Dnevnik — 15,15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Slovenske narodne pesmi v priredbah Matije Tomca poje moški zbor Prosek-Kontovel p. v. Milana Pertota.

TOREK, 11. decembra:
7,15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7,30 Poročila — 7,35 Glasba za dobro jutro — 13,30 Poročila — 13,40 V ritmu z orkestri in ansambli — 14,00 Paleta zabavnih popevkov — 14,30 Skladbe za mlade poslušalce in izvajalce — 15,00 Dnevnik — 15,15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15,30 Korški, gorenski in primorski ljudski pesmi v priredbah Franceta Maroita.

KINO

POSTOJNA: 7. decembra ameriški barvni film DEVI KROCKET IN PIRATI, 8. in 9. decembra mehiški barvni CS film PESEM UPORNIKI, 11. in 12. decembra angleški film HAMLET, 13. decembra ameriški film OSAMLENI CLOVEK.

PIVKA: 9. decembra ameriški barvni CS film BERNARDINE, 12. decembra sovjetski film KUCIBEJ.

PRESTRANEC: 9. decembra ameriški film TARZANOVA BORBA.

SEŽANA: 7. decembra švedski film POUK O LJUBEZNI, 8. in 9. decembra ameriški CS film CEZ PLANINE DIVJEGA ZAPADA, 11. in 12. decembra nemški film NE KAKOR TI, 13. decembra jugoslovanski film PLES V DEŽJU.

ILIRSKA BISTRICA: 8. in 9. decembra nemški barvni CS film MAZURKA LJUBEZNI, 10. in 11. decembra nemški barvni film CRNI BLISK, 12. in 13. decembra jugoslovanski film SERVISNA POSTAJA (II. del).

KOPER: 7. in 8. decembra ameriški barvni CS film OBESEDNA ZENA, 10. in 11. decembra sovjetski barvni CS film CISTO NEBO, 12. decembra italijanski barvni CS film KITAJSKI ZID, 13. decembra ameriški film TRI URE DO ODLOČITVE.

IZOLA: 7. decembra sovjetski barvni film KAMENITI CVET, 8. in 9. decembra mehiški barvni CS film PESEM UPORNIKOV, 11. decembra italijanski barvni CS film KITAJSKI ZID, 12. in 13. decembra sovjetski barvni CS film CISTO NEBO.

SKOPIJE: 8. decembra sovjetski barvni film KAMENITI CVET, 9. decembra sovjetski barvni CS film CISTO NEBO, 11. decembra mehiški barvni CS film PESEM UPORNIKOV, 13. decembra italijanski barvni CS film KITAJSKI ZID.

SMARJE: 8. decembra sovjetski barvni CS film CISTO NEBO, 9. decembra sovjetski barvni film KAMENITI CVET, 12. decembra mehiški barvni CS film PESEM UPORNIKOV.

kje so ladje

BELA KRAJINA je 28. novembra prispela v ZDA

BIHAC je 1. decembra vrgla sidro v Amsterdamu

BLED je 28. novembra prispela v Beogradu, bo potem nadaljevala pot proti Trstu in Splitu

BOHINJ je v Santosu, nato bo odšla v Montevideo in Buenos Aires

BOVEC je okrog 30. novembra prispela v Conakry, potem bo plula proti Abidjanu, Lomeju, Temi, Rio de Janeiru, Santosu, Montevideu in Buenos Airesu

DUBROVNIK je na popravilu v Piranu

GORANKA je 5. decembra prispela v Genovo

GORENJSKA je prispela 26. novembra v Aleksandrijo, potem pa nadaljevala pot proti Koprni

KORONA je 28. novembra prispela v Karachi, nato pa bo krenila proti Bombayu, Cochinu, Madrasu in Singaporu

LJUBLJANA je 3. decembra prispela iz Zdanova v Jadransko morje

MARTIN KRPAN je 5. decembra prispela iz Ploč v Aleksandrijo

PIRAN je 28. novembra prispela z Reke v ZDA v NH pristanišča

POHORJE je na poti proti Rotterdamu

ROH je 7. decembra prispela iz Kletkeškega kanala v Tržič

TRBOVLJE je 25. novembra prispela v Graysharbour, potem pa bo nadaljevala pot proti San Franciscu, Los Angelesu, Ensenadi in Guayamas

ZELENGORA je 7. decembra prispela v Emden

Krvodajavci

FRUCTUS KOPER: Olga Kocjančič, Marinka Slavič;

HOTEL TRIGLAV KOPER: Slavko Fabjan, Vida Hribar, Fani Kos, Franc Kravanja, Jože Mavri, Jolanda Svab, Marija Zadel;

INTEREUROPA KOPER: Sonja Benedičič, Vida Koman;

KOMUNALNO PODJETJE PIRAN: Marija Zadnik;

LADJEDELNICA PIRAN: Ivan Korosec, Zofija Stanič, Emil Vuk;

MAVRICA IZOLA: Janez Kodele;

MEHANOOTEHNIKA IZOLA: Dušan Baša, Franc Cančič, Franc Grčič, Franko Maurič, Silva Samsa, Sonja Sminderovac, Danica Vojvoda;

ONZ KOPER: Dorica Brajda, Alojz Gradisar, Lučica Jaklič, Franc Marn, Jože Perenič, Roman Radin;

PLM CRNI KAL: Viktor Butinar, Novica Birsan, Franc Jozin, Bodovald Stojkovič, Milan Žiberna, Marjan Zivc;

PLM IZOLA: Djura Marjanovič;

PLM SKOPIJE: Ignac Banko, Ludvik Boštjančič, Viktor Celigo, Roman Cepak, Oskar Glavina, Izidor Prelic, Anton Seljak;

OKRAJNI ODBOR RK KOPER: Fani Stravs;

STAVBENIK KOPER: Jovo Asadanin, Paskval Babič, Cveto Jovič, Alojz

prometna kronika

28. XI.

Gaberk ob 18.50. Motorist Franc Orul iz Grč pri Sežani je vozil iz Storž proti Sežani. Med vožnjo je zadel v občestni kamen, padel in obležal mrtev. Kmalu zatem se je peljal v isto smer motorist Jože Majcen, zavozil je preko Orla in padel. Pri tem je dobil hude telesne poškodbe in so ga morali zaradi tega odpeljati v bolnišnico.

30. XI.

Piran — Iadnelnica ob 15.45. Voznik osebnega avtomobila Leopold Pavkovič iz Pirana je prihajal s stranske poti na glavno cesto. Ker ni upošteval prednosti, se je vanj zaletel motorist Vinko Candak iz Pirana. Pri nesreči je dobil motorist lažje telesne poškodbe. Gmotno škodo na vozilu so ocenili na približno 45.000 dinarjev.

1. XII.

Sečovelje ob 5.50. Voznik osebnega avtomobila Peter Buletič z Reke je zaradi vinjenosti in utrujenosti zavozil v občestni kamen, nato pa treslji se v drevo. Dobil je lažje telesne poškodbe. Materialna škoda: 800.000 dinarjev.

Skocjan pri Koprno ob 15.50. Na križišču pri Skocjanu je izsiljeval prednost mopedist D. I. iz Krkve. To ga je drago stalo, kajvanj se je zaletel v ozek osebnega avtomobila dr. Fabia Daliplo Eristo iz Italije. Mopedist je dobil lažje telesne poškodbe in so ga zato odpeljali v bolnišnico. Gmotno škodo na vozilih so ocenili na približno 40.000 din.

2. XII.

Ob 6.25 zjutraj je v izolski bolnišnici podlegel poskočbam, ki jih je dobil pri prometni nesreči Anton Marcin, vratar podjetja Slavnik. 25. novembra ga je bil povozil Giovanni Presel iz Trsta.

TEHNIK

za delo v konstrukciji pri osvetljanju kovinskih predmetov široke potrošnje dobi delo. Možnost zaposlitve tudi za absolutno izkušeno in za absolutno izkušeno IKS s prakso. Ponudbe na Intereuropa-Avtoremont v Sežani.

TOMOSOVI ŠPORTNIKI V ČAST DNEVA REPUBLIKE

Njihova osnovna odlika je množičnost

V čast 29. novembra sta sindikalna podružnica TOMOS in TUD PARTIZAN TOMOS organizirala tradicionalno interno športno tekmovanje v malom nogometu, šahu, streljanju, spretnostni vožnji, atletiki in balkanski športu...

V atletskih disciplinah so bili naslednji rezultati: štafeta 800x400x200x100; ekipno prvo mesto »obdelovalnica«; tek na 100 m: Viktor Leban 12,4; skok v daljino: Viljem Samec 4,73; skok v višino: Jovan Vidaković 1,50; krogla: Milan Vižin 9,03; disk: Milan Vižin 28,26; kopje: Oto Pieterski 34,39; kladivo: Ljiljivo Bastjančič 32,6; streljanje (ženske): Silva Jelenko s 137 krogi od 200 možnih.

Zmagovalec tekmovanja je »obdelovalnica«, ki je dosegla 150 točk in osvojila prehodni pokal, ki ga je lani osvojila ekipa »rodjarna«.

Vse prvoplasirane ekipe in posameznike je sindikalna podružnica TOMOS nagradila s praktičnimi darili in diplomami. Za zaključek pa še ugotovitev, da je bilo tekmovanje zelo dobro organizirano, za kar imajo največ zaslug poizvedovalni športni delavci tovarne TOMOS, med katere sodijo Ljiljivo Bastjančič, Izidor Valant, Rajko Krašna in Vlado Jenko.

Na eni izmed nogometnih tekem Tomosovega turnirja v čast Dneva republike

»MESEC VARNEGA PROMETA« V HRPELJSKI OBČINI

Razveseljiva ugotovitev

Pred kratkim so tudi v hrpeljski občini napravili bilanco akcije, ki je bila oktobra pod geslom »Mesec varnega prometa«. Rezultati so bili zelo razveseljivi.

ustanovili pionirski prometni krožek, v Hrpeljah pa so učenci osnovne šole organizirali pionirsko službo za varen prihod in odhod šolarjev iz šolskega poslopja, ki stoji ob eni izmed najbolj prometnih mednarodnih cest v koprskem okraju.

Avto-moto društvo v Hrpeljah je namreč s sodelovanjem občinske komisije za vzgojo in varnost prometa ter drugih družbenih organizacij in pripadnikov prometne LM privedlo vrsto predavanj o prometni vzgoji na osnovnih šolah v Hrpeljah, Podgradu, Pregarijih, Slivju, Materiji, Podgorju in Golcu. Teh predavanj, na katerih so bili predvajani filmi s področja varnosti in vzgoje koristni- kove cest, se je udeležilo nekaj manj kot 1100 šolarjev. Vzporedno s temi predavanji so bili tudi roditeljski sestanki, na katerih je bilo govora o cestno-prometni vzgoji mladine, ki je v vse bolj naraščajočem prometu potrebna posebna pozornost.

Nogometni turnir Tomosa

Koprski Tomos pripravila za Novo leto večji nogometni turnir obmejnih mestev. Nastopili bi Tomos, Delamaris, nadalje krajski Triglav in Proletarec iz Hrastnika ter žamejski klub Fortitudo, Ronki in Juventina. Tekme bi bile v Kopru in v Izoli.

ZA ODDIH IN REKREACIJO

Športna srečanja delovnih kolektivov

Komisija za oddih in rekreacijo pri občinskem sindikalnem svetu Koper je priredila v počastitev 29. novembra sindikalno športno tekmovanje v streljanju z zračno puško, odbojki, malom nogometu, namiznem tenisu in šahu. Tekmovanja, ki bo zaključeno prihodnji teden, se udeležuje več kot 200 tekmovalcev koprške komunne.

menom, da bi pritegnil čim širši krog športnikov-amaterjev. V teh tekmovanjih namreč ne gre za dosego »vrhunskih rezultatov«, pač pa le za oddih in rekreacijo delovnih ljudi. Zato so vabljeni vse sindikalne podružnice koprške občine, naj takoj prijavijo svoje ekipe za prihodnja tekmovanja v streljanju z zračno puško, odbojki, malom nogometu, namiznem tenisu in šahu. Tekmovanja gredo h kraju, vendar moramo grajati zelo slabo organizacijo in nediscipliniranost posameznikov.

IZOLSKI KEGLJAČI

Na kegljaškem turnirju v počastitev dneva republike v Izoli je osvojila prvo mesto ekipa Mehanotehnika s 426 točkami. Ekipa Delamarisa je osvojila 436 točk, ekipa invalidov 405 točk in ekipa Stavbenika 395 točk.

Z OBČNEGA ZBORA PIVŠKIH TABORNIKOV

Objektivna ocena in konstruktivna kritika

solidna podlaga za bodoče delo in še večje uspehe

Prišel je čas občnih zborov posameznih društev, organizacij in kolektivov. Tako se tudi v Pivki vrstijo občni zbori in letne konference. Pred kratkim se imeli svoj občni zbor člani DPD »Svoboda« in letno konferenco mladinci aktivna »Javor«.

je bilo v preteklem letu premalo razjelenega za utrditev discipline, kar se je posebno pokazalo pri organizaciji raznih akcij in na letnem taborjenju odreda. Tudi program dela ni bil povsem zadovoljiv. Premalo so opravili taborniških veščin in izpitov. Za člane kluba pa je bila pretekla sezona nedelavna, saj so se sestali le trikrat. V odred je pristopilo zelo malo novih članov, zato je bil sprejet sklep, da se v bodoče stremi za čim večjo množičnostjo in razširjenostjo taborništva v Pivki. Razen mladine je treba v odred pritegniti tudi stare otroke, ki bi lahko mnogo pomagal pri vodstvu odreda. V bodoče bo treba več obveščanja javnosti po časopisu o uspehih, akcijah, tekmovanjih in podobnem.

in 1 večdnevni izlet. V zimskem času je 25 članov našadiralno mladinsko pravljeno igranje »Martin Napuhček«, ki je žela velik uspeh. Sodelovali so tudi v dramski skupini DPD »Svoboda«, organizirali taborne ognje in na večer pred državnimi prazniki kurili kresove na bližnjih hribeh. V juliju je odred pripravil dvajsetdnevno taborjenje, ki se ga je udeležilo 50 članov.

Pomembne uspehe so tekmovalne ekipe dosegale na okrajnem in republičnem mnogoboju. Na okrajnem mnogoboju v Ilirski Bistrici je odred dosegel tretje mesto, moška B-ekipa pa celo prvo in zmagala tudi na republičkem prvenstvu.

Na občnem zboru je bilo tudi govora o boljši povezavi z drugimi organizacijami in o večji aktivnosti voda gorske straže, o popularizaciji partijskih pohodov, o prostoru za sestanke, o organizaciji tekmovanja in podobnem. Govora je bilo tudi o neza- zainteresiranosti krajevnih in občinskih političnih in oblastnih forumov do vseh organizacij v Pivki.

PRI LJUDEH V NAŠIH KRAJIH

Visoki jubilej v Jelšanah

Te dni je minilo 70 let, odkar živita skupno zakonsko življenje Josip in Katarina Štemberger iz Jelšan pri Ilirski Bistrici. Oba jubilarita sta bila rojena v Jelšanah. Oče Štemberger se je rodil 21. avgusta 1871, mati Katarina pa 2. decembra 1872. Poročila sta se 21. novembra 1892. V Jelšanah sta imela majhno gostilno, ki pa so jima jo leta 1932 italijanski fašisti zaradi politične osumljenosti vzeli. Leta 1940 so Štembergerja aretirali in čeravno je bil stari star 70 let, so ga za 3 leta internirali v južni Italiji. Bil je vedno zaveden mož, aktiven član naših društev, predvsem kulturno prosvetnega društva »Sloga« in prostovoljnega gasilskega društva v Jelšanah. Štemberger je oprav-

ljal 57 let delo zastopnika zavarovalnice, po osvojitvi tudi pri DOZ, zdaj pa je že nekaj let v zaslužnem pokoju. Zakončema sta se rodila dva sinova in dve hčerki. Trije živijo v Jelšanah. Hčerko Danico, ki je 33 let preživela v ZDA, je kmalu po osvojitvi pripeljala ljubezen do domovine v rojstno vas. Mati Katarina je še čila in še kar zdrava in lahko bere brez naočnikov, čeravno ji nista skrb za družino in delo v gospodinjstvu nikdar prizanašala. Vsi vaščani, znanci in sorodniki jima k tako visokemu jubileju čestitamo, razen tega pa jima želimo, da bi jima bila jesen življenja mirna, zadovoljna in srečna.

Zakonca Štemberger iz Jelšan s svojo vnukinjo pred domačo hišo

RAZMIŠLJANJA O MOŽNOSTIH ZA RAZVOJ TURIZMA NA KRASU

Kjer se ustavljajo avtomobili ...

Naslov tega sestavka pravzaprav ni popoln in zato ne ustreza v polni meri tistemu, o čemer bi rad spregovoril, kajti morda bi bilo bolje, če bi zapisal: »Tam, kjer se ustavljajo in kjer naj bi se ustavljali avtomobili.«

Ne gre za uganko, pač pa za razmišljanje, o katerem naj bi razglabljali tudi drugi, seveda predvsem tisti, ki so s tem vprašanjem najbolj prizadeti...

Pravimo, da so na Krasu ugodni pogoji za razvoj turizma in za razmah blagovnega prometa. Ta ugotovitev ni samo resnična, ampak celo malce pozna, kajti že marsikateri dinar se je skotalil mimo neuresničenih spoznanj.

Vendar pozno — ni prepozno! Kaj ima Kras danes, je več all manj znano, vendar se turistični in gostinski delavci tega še v premali meri zavedajo. Zato se velja ustavit ob dveh ali treh vprašanjih.

Priprave na tekmovanje za istrski pokal

Koprski Tomos je sprožil zanimivo pobudo o organizaciji zimskega nogometnega tekmovanja za istrski pokal. Vabila bodo razposlali vsem najboljšim klubom koprškega okraja, nadalje Reki, Orientu, Istri, Labinu in Gorici. V kolikor se bodo odzvali vsi-povabljeni, se obeta res kvalitetno tekmovanje. Igrali bi po dvojnem izločilnem sistemu. Zamisel Tomosa je treba vsekakor podpreti, saj bi bilo tako tekmovanje izlasti pomembno za klubov koprškega okraja, ki imajo zaradi premajhnega števila udeležencev okrajne lige kar štirimesečni zimski odmor.

POLMONTAŽNE HIŠE V KOPRU

V predmestju Kopra, v Salari, so že začeli na pobudo upravnega odpora koprškega občinskega stanovnjanskega sklada graditi polmontažne hiše. Njihova cena se bo gibala od 60 do 65 tisoč dinarjev za kvadratni meter stanovnjanske površine. Gradnjo teh dvo in strobovni stanovnjanski hiš je prevzelo podjetje »Gradis« iz Ljubljane, ki ima v načrtu postavitev okrog 156 hiš tega tipa — in prve bodo dograjene že v decembru.

Posebno pozornost pa vzbujata najemna za takšna stanovanja, ki bo znašala za dvoobno stanovanje v vgrajeno opremo približno 3.900 dinarjev, za trosobno pa okrog 4.600 dinarjev.

Seveda bodo težave. Marsikje bo treba kaj urediti. Toda »kaj urediti« ne pomeni velikih gradenj in zato tudi ne velikih sredstev — razen izjem, seveda. Z izjemami pa bi lahko začeli kasneje, ko bo očitno, da stvari gredo. Najprej torej k cenejšemu in sezonskemu, od tu pa dalje, saj je treba upoštevati tudi neko organsko rast.

Posebne možnosti so v Senožečah, čeravno bo morda kdo ugovarjal, da so te misli preuranjene. Po rekonstrukciji vodovoda bo to naselje, ki je križišče cest Ljubljana—Trst—Koper, dobro preskrbljeno z vodo, ki sodi med osnovne pogoje za turizem v večjem stilu. Celo kopalni bazen bi lahko uredili. Vsekakor pa je tu objekt, ki bo, ko bo prenehala služiti zdravstvenim namenom, moral preiti v gostinstvo. Ne pozabimo: Senožeče —Nanos, Vremšičica, Skočjanec jame (pa tudi Postojska jama), Liplca... da ne naštevamo še drugih izredno zanimivih točk v samem senožeškem bazenu. Nekje v bližini Senožeč bi morala biti — če treba — tudi umetna skalalnica.

Zal ni prostora, da bi še naštevali, saj bi lahko govorili cele dneve. Važno pa je eno, namreč da Kraševci spoznajo, da jih čaka še lep kos kruha, če ga bodo le hoteli. Možnosti so jim dane.

Potem tudi ne bo več takih medlih izjav: »Tudi bi prišli k vam na Kras za nekaj dni. A kaj, ko so cene v hotelih previsoke. In tudi sicer v hotelu ni prijetno, če si želiš narave in svežega zraka!«

Marokanci in ženske

(Nadaljevanje s 4. strani)

uničili, dekle, ki je bila prvi an gledalci, zdaj pa je hušje, kakor če bi bila mrtva. Ali vesta neki, kaj so

nama storili?« Rjavolasec je tedaj vzdignil roko in hotel s to kretinjo povedati »dovolj«, nato je ponovil v italijanski s francosko izgovorjavo: »Pacé, pacé,« kar pomeni mir. Zarjula sem: »Da, mir, lep mir je tale vaš mir, pasje duše.« Plavalasec je nekaj rekel rjavolascu, kot bi mu namigoval, da sem znorela, kajti zares se je s prstom dotaknil senc in se namemhnil. Tedaj sem izgubila razsodnost in zopet zatulila: »Ne, nisem znorela, poglejta,« vrgla sem na tla škatlo s konzervami, planila k Rosetti, ki je stala nekoliko za menoj na sredi ceste negibna, s škatlo na glavi; Rosetta se ni ganila, niti pogledala me ni, jaz pa sem ji sunkovito potegnila obleko na trebuh in odkrila lepe bele noge, ravne in strnjene, zavedala sem se, da sem oprala kri in da je ostala komaj še kaka sled, toda ko sem jo odkrila, glej, ji je zopet tekla kri in stegna so bila vsa krvava, curek ji je pri tekel vse do kolena, na soncu se je svetila živa in rdeča kri. »Poglejta, tu, in mi še enkrat recita, da sem znorela,« sem tulila vsa iz sebe in tudi nekoliko prestrašena spricho vse te krvi. Tisti hip sem slišala vozilo, šinilo je mimo mene in oddirjal z največjo brzino, in ko sem se zrnvala, sem videla, kako je zginilo za ovinkom.

Utonila v pet centimetrov globoki vodi

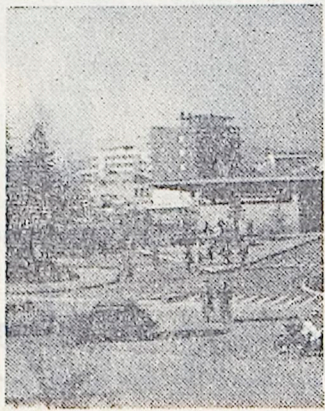
Nesreča, ki se je pripetila v ponedeljek, 20. t. m., popoldne blizu Orehka pri Postojni, je bila po svoje nenavadna in tragična. 30-letna Antonija Gorjup, doma iz Zej, se je pehljala s kolezom proti Prestranku. Mahoma je zavozila s ceste in v ozorom padla v jarek. V jarku je bila za kaka dva prsta globoka luža. V njej se je zadušila. Iz poizvedovanja pri ljudeh, ki so jo poznali, je bilo razvidno, da ni bila nikdar trdnega zdravja. Tako sodijo, da se ji je v hipu zavrtelo v glavi in da je zgubila oblast nad seboj. Padla je in se pri padcu onesvestila, sicer si ni moglo razlagati, kako bi mogla utoniti v vodi, ki je bila globoka komaj toliko, da ji je pod njo izginil le obraz.

Razstave v Trstu

V Trstu razstavljata te dni svoja dela slikarja Lojze Spacal in Jože Cesar. Akademski slikar Lojze Spacal je priredil dve osebnim razstavi, in sicer so v tržaški občinski galeriji grafična dela, v galeriji »La Cavana« pa slikarske lesene plošče. Slikar in scenarist Jože Cesar pa je pripravil svojevrstno razstavo v prostorih Slovenskega kluba v Trstu. Pokazal je namreč svoje scenске osnutke za tržaško Slovensko gledališče. Za svoje scene je prejel Jože Cesar že številna priznanja.

POJASNILO

V ZDA ni prostora za spomenik znanstveniku, tvorcu relativnostne teorije, Albertu Einsteinu. Spomenik so izdelali v Zahodni Nemčiji in so ga pred kratkim vrnili iz ZDA s pojasnilom, češ da niso mogli najti zanj primerne kraja. Pojasnilo: ZDA merijo 3 milijone 628 tisoč kvadratnih milj. Znanstvenik pa je prav v ZDA preživel lepo število let in v njih delal. Četudi so se odrekli njegovemu spomeniku, pa nikakor ne morejo pogrešati njegovih znanstvenih izsledkov...

Naše najmlajše mesto Nova Gorica se lepo širi ob Soči in že kaže podobo vedno bolj modernega mesta. Za Dan republike je podjetje Avtopromet Gorica odprlo še novo sodobno avtobusno postajo, najlepšo svoje vrste v Jugoslaviji. Nova Gorica je značilna po svojem živahnem avtobusnem prometu, saj dnevno pripelje in odpelje že 122 avtobusov v razne smeri. Do konca letošnjega leta bo Avtopromet Gorica prepeljal okrog 4 milijone potnikov v svojih modernih avtobusih. Danes jih ima že 59 in vzdržuje z njimi zveze tudi z zamejstvom na podlagi Videmskega sporazuma. Na sliki je nova avtobusna postaja z delom novega naselja zadaj

IZGUBLJENI DOLARJI

Po uradni statistiki izgubijo Američani na ulicah letno okrog štiri milijarde dolarjev. Denar, ki ga izgubijo, je največ v kovancih ali v bankovcih manjše vrednosti.

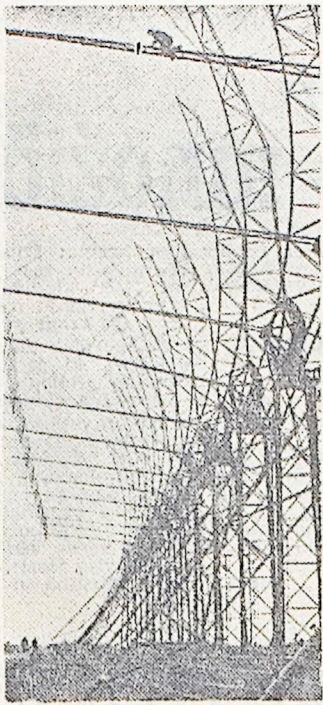
Na Solovečkih otokih se srečujejo »kozmonavti« podzemskih globin in preizkušajo svoje znanje v potapljanju, podvodnem lovu in fotografiranju

UMETNO, PRAVO USNJE

Tudi v Sovjetski zvezi imajo svojo religijo — tej religiji pravijo znanost. In ta znanost se jim vedno bolj obrestuje. Sovjetski znanstvenik Presnjakov je pred kratkim vrgel poseben vrsto organizmov, ki izločajo snovi, iz katerih je mogoče napraviti pravo — usnje.

ČUDEN SVET

Zemljepisna podoba Slovenije je več kot zanimiva. Ali veste, da je v postojnski občini več otokov kakor pa v vseh treh obalnih občinah skupaj, čeravno v postojnski občini nimajo niti morja niti jezera ampak eno samo pomembnejšo reko, pa še ta reka nima vse leto mokre struge. Kljub temu je v postojnski občini Mali in Veliki Otok, v vseh treh obalnih občinah pa le ena sama Izola.

V Sibiriji, na bregu reke Oke, gradi Akademija znanosti Sovjetske zveze velikanski radioteleskop. Antena, ki jo gradijo, bo dolega več kot kilometer in bo imela površino 80.000 kvadratnih metrov ali 8 hektarjev. Čim večja je površina antene, tem večja je občutljivost radioteleskopa. Ta antena bo lahko sprejemala radijske valove, ki potujejo k nam že več kot deset milijard svetlobnih let in so se torej porodili tedaj, ko o našem sončnem sistemu še ni bilo ne duha ne sluha. Radioteleskop bo povedal, kaj se dogaja ali kaj se dogajalo v svetovih, ki so daleč stran od našega osonečja

ELEKTRONSKI STROJ RAZREŠIL JEZIKOVNO VPRAŠANJE

Matematika in jezikoslovje imata marsikaj skupnega. Zato ni nič čudnega, da so se lotili skoraj neresljivega jezikovnega vprašanja matematiki. Hieroglifski zapiski visoko civiliziranega naroda Maja, ki je nekdanj živl v Mehiki, so bili znanosti še do pred kratkim velika uganika. To uganiko so pred kratkim rešili z elektronskim strojem trije mladi sovjetski matematiki. V štiridesetih urah je opravil stroj delo, ki bi ga mogel človek opraviti šele v nekaj tisoč letih. Jezik Indijancev Maja je torej razvozan. Zdaj pripravljajo v SZ slovar in slovnico tega jezika.

KO JE MIR VIŠEL NA NITKI

Bob Brown, dopisnika enega izmed nevyorških časopisov, je zjutraj zjutraj prebudil žuden hrup ki je prihajal iz ulice. Ne bi odprl oči, je vedel, da sliši rohanje motorjev in šklopotanje tankovskih gonenic. Odstrl je zavese in videl neskončno kolono tankov in tovornih avtomobilov, na katerih so sedeli mornariški pešaki. Kolona je šla po ulici proti jugu, v tisto stran, kjer je bilo morje.

Bob Brown je preživel svoj dopust na Floridi, nedaleč od mesta Miami. Če bi videl tankovsko kolono kje drugje, bi se zanjo bržkone ne zmenil. Na Floridi pa... Od južnega brega Floride do Kube je komaj devetdeset milj. Ko je šla mimo njegovega okna šesta kolona tankov, je Brown razumel, da je njegovega dopusta konec.

Se iste noči se je z letalom podal na otok, kje je vojno-mornariška baza Key-West. Kraj je dobro poznal, saj tod ni bil prvikat. Ko se je odpravil proti pristanišču, ni najel takšija, marveč je šel tja, kjer je bil. Na obali ni videl niti enega mornarja. Svetle so reklame mnogih barov, toda v barih je bilo pušč. Lastniki barov so v velikih prodajalnicah stali pred vrati, od dolgočasnja prekrizali na prsih roke in gledali vzdolž ulice. Nekateri od njih so se glasno pogovarjali.

Bob je vstopil v prazen bar in sedel na visok stolček. Stari barman se je razveselil gosta, mu nalih kozarec whiskyja in dejal: »Že kak teden se pripravlja nekaj sumljivega. Vse ceste so natrpane z vojaštvom. Danes so odplule na morje ladje. K nam so prepeljali padalske čete. Letala nam vso noč niso dala spati. Na stadionu gradijo nekakšne barake. Vse kaže da se pripravlja čudna kaša. Kaj pravite, sir?«

Bob si je prižgal cigareto in molče skomignil. »Napad na Kubo?« je kdo ve za kaj šepetaje vprašal barman.

Brown je spet skomignil. »Tedad... Tedad nas bo vseh konec!« je dejal barman glasno in si v kozarec nalil whisky.

Na zidu je zaškripala stara ura. Odbila je dvanajst udarcev. Začel se je novi dan — 20. oktober 1962.

KAJ SE KUHA?

V Washingtonu je bilo svetlo, sončno jutro, v Chicagu pa je deževalo. Gruča reporterjev je oblegala vhod hotela, v katerem je spal predsednik Kennedy. Predsednik je prispel semkaj prejšnji večer, da bi imel govor in njim podprl kandidata demokratske stranke. Do volitev je bilo še štirinajst dni. Kakih sto novinarjev je spremljalo predsednika na tej poti. In zdaj, stoječ na dežju, so čakali, kdaj bo odšel iz hotela. Namesto predsednika se je pri vratih pojavil njegov pomočnik. Iz žepa je potegnil list papirja in prebral, da je predsednik rahlo zbolel, da bo zaradi tega prekinit svoje potovanje in se nemudoma vrnil v Washington. Reporterji so planili k bližnjim telefonskim govorilnicam, da bi si rezervirali vozne karte za letala, ki so vozila proti Washingtonu.

Bila je sobota — dan, ko v Washingtonu običajno ne dela niti ena vladna ustanova. Bil je »week-end« — čas, ko na tisoče velikih in malih uradnikov zamejstva in s sosednjimi državami, ki jih daje brez-kavnički in do ponedeljka zapuste mesto. V teh dneh se zde glavne ulice Washingtona kakor izumrle, vrata Bele hiše so zaprta, tudi parkirni prostor pred Pentagonom je prazen.

Te sobote pa so pred na stečaj odprta vrata Bele hiše drug za drugim prihajali črni Cadillaci. Prihajali in odhajali so ljudje v civilnih oblekah in v vojaških uniformah. Novinarji so opazili, da so v Belo hišo pripeljali veliko zvitkov zemljevidov. Opazili so tudi aktovko, nosil jo je nek general, ki je bila k njegovim rokni tritriten z-jekleno zapesnitico. Generala so spremljali štirje hrustli v civilnih oblekah. Tako v Ameriki prenašajo strogo zaupne dokumente.

Posvetovanje v Beli hiši je trajalo vse do zore. Ko so se udeleženci razšli po domovih, so pokioskih ležali časopisi z velikimi naslovi: »Nekaj sila resnega se kuha v Washingtonu. Kaj? Kubo? Berlin? Vietnam? Ali vse skupaj hkrati?«

EVAKUACIJA

V nedeljo je zajelo Ameriko vznemirjenje. Casopisi so poročali, da trajajo tajna posvetovanja v Washingtonu že ves teden. S Floride so poročali, da se velike vojaške sile premikajo proti južnemu delu polotoka. Postajalo je jasno, da se temni oblaki zbirajo nad Kubo.

V nedeljo se je vznemirjenje še povečalo. V Karibsko morje je zaplulo trinajst podmornic, križark

in letalonosilk. Na bazo Guantanamo so poslali okrepitev dva tisoč mornariških pešakov. Hkrati s tem so začeli evakuirati z baze družine tamkajšnjih oficirjev in vojaških uradnikov. Dali so jim rok 60 minut. Na televizijskih zaslonih so lahko Američani videli, kako so na letališču v Miami izstopali iz transportnih letal hupajoče kolone in zbegani otroci, ki se niso utegnili posloviti niti od svojih mož in očetov.

V ponedeljek zjutraj sem bil v zrgadbi OZN. Dvorana, kjer zaseda generalna skupščina, je bila skoraj prazna. Zato pa so se ljudje gnetli po hodnikih in po avliah. Delegati, sodlavci sekretarjati in novinarji so se pozdravljali z eno in isto frazo: »Kaj je novega?« Diplomati so odvedli sobesednike v kot, kjer so si skrivnostno šepetali nekaj na uho.

Po radiju je bilo objavljeno, da so po ukazih predsednika Kennedyja odšli v razne konce države reaktivni vojaški lovci, da bi preprečili v prestolnico člane kongresa. Kmalu smo po televiziji videli, kako si starčevski senatorji s pomočjo vojaških letalcev oblačijo obleke, v katerih letajo podobne kakšni letalski piloti. Senatorji so bili videti v teh oblekah kakor vojaški, pa tudi precej komični. Eden med njimi je uprl pogled naravnost v objektiv kamere in po feldvebovsko kričnil: »Jaz dobro vem, zakaj nas kliče predsednik! Kmalu boste silili nekaj takega, da bo postojnsko, na katerem sedite, mokro!«

Cez minuto so televizijske postaje prekinile svoje oddaje in vznemirjeni speakerji so objavili, da bo ob sedmih zvečer govoril predsednik Kennedy o sila važni stvari. Pohiteli smo v nevyorški oddelček agencije TAASS.

Pri teleprinterju je stala velika gruča ljudi. Na zvitek papirja je stroj odtipkal tele besede: »Državni sekretar Ruski je k sebi nujno poklical inozemske poslanike. Prvega je poklical poslanika SZ Dobrinina.«

»Pa saj to... saj to je vojna!« je kričnil možakar, ki je sedel najbližje teleprinterja.

Neka ženska je hysterično zavrisnila, nekdo je zakričal: »Taksi! Taksi!«

»Jaz vem,« je dejal možakar, »kadar kličejo k sebi poslanike, se začneja vojna.«

BLOKADA

Ko je prišel predsednik iz Ovalne sobe, kjer so bila tajna posvetovanja, v kabinet, ki so ga naglo spremljali v televizijski studio, ga je eden izmed novinarjev vprašal:

»Kaj je novega, mister prezident?«

»Bil je zelo zanimiv dan,« se je nasmehnil Kennedy.

Sedel je v naslonjač za mizo, si pokrli oči z dlanjo in poslušal potok vodo, ki je tekla iz pipe. Da je za evakuacijo Bele hiše že vse pripravljeno (helikopteri so stali na trati pod oknom, naosedni ulici so bili pripravljene tovorni avtomobili). K predsedniku je pristopil Ted Sorenson, ki pripravljala Kennedyja govore. Predsednik je vzel mapo in papirje in in napravil v tekstu nekaj majhnih korektur. V tem času mu je njegova osebna tajnica Missis Eveline Lincoln počesala lase in mu popravila kravato. Cez minuto se je na televizijski kameri zasvetila rdeča lučka. Predsednik je objavljal ukaz o blokadi Kube.

Eno uro po Kennedyjevem govoru je minister za obrambo Namarra dejal novinarjem, da je dobila vojna mornarica ZDA ukaz, da na odprtem morju zaustavi vse tuje ladje, ki gredo proti Kubi, jih pregleda, in če se bodo ladje temu upirale, tudi potopi.

Pozno ponoči sem šel na ulico, da bi si kupil nove časopise. Casopisni kioski je bil prazen. »Že tri izredne izdaje so bile razgrajbene. V petih minutah. Ljudje ne spijo, čakajo...«

Pogledal nisem na uro. Bila je tri zjutraj. Priznam, šele sedaj sem spoznal, kako globoko je bila Amerika vznemirjena.

Novo partijo časopisov so prinesli šele ob štirih zjutraj. Naslov v »Herald Tribune« se je glasil: »Mi jih bomo potapljali!« V drugem časopisu so stala tele besede: »Trkioskih ladje gredo proti Kubi, gredo proti ameriškim vojnim ladjam, proti dogodku, ki utegne postati za vse človeštvo usoden.

VOJNA

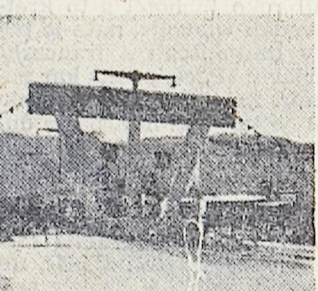
Eden izmed novinarjev je mi rekel, da ga vzdušje v deželi močno spominja na tiste dni, ko je stopila Amerika v drugo svetovno vojno.

»Tako se mi zdi, kot da stojimo na pragu tretje svetovne vojne,« je dejal z globokim vzdihom. (Prirejen po reportaži iz sovjetskega ilustriranega tednika Ogonjok.) (Konec prihodnjič)

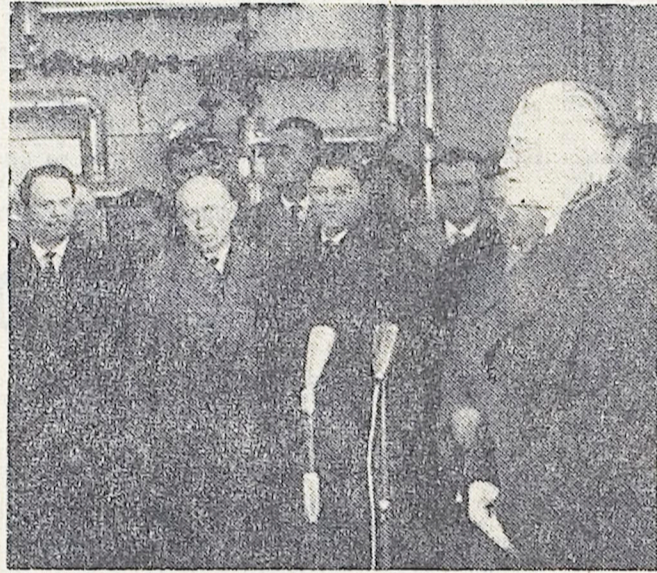
Vino iz krompirja

V Italiji se od časa do časa ukvarjajo s kakšnim čednim skandalom. Ni še dolgo tega, ko so odkrili, da so nekateri izdelovalci jedilnega olja delali »pravo dišečo olivno olje« iz mila in živalske drobovine, prav tako iz kostne moke in drugih sestavin tudi umetno mleko in podobno. Pred kratkim so tudi med umetnimi vini ugotovili svojevrstno »kapljico«, napravljeno iz industrijskega al-

kohola, ki ga pridobivajo iz krompirja. V teh vinih so naleteli na sledove alg, kosti, živalske krvi in želatine. Takšno pijačo so celo izdelovali v Zahodni Nemčiji, Nemci pa so jim skoraj ves kontingent — 4 milijone litrov — vrnili. Kdo ve, če bodo hoteli sedaj kupovati od njih tudi pravo vino?

Na tretjem potrošniškem sejmu, ki ga je pred Dnevom republike organiziral Zavod »Goriški sejma« v Novi Gorici, je bilo dnevno povprečno nad 3500 obiskovalcev. Največji naval je bil prav 29. novembra, ko je nad 5000 obiskovalcev nakupilo na sejmu za nad 9 milijonov raznega blaga. Razstavljali ga prodajajo s popustom — tudi do 50 odstotkov. Sejem bo odprt do 8. decembra, obiskujejo pa ga tudi številni potrošniki iz zamejstva

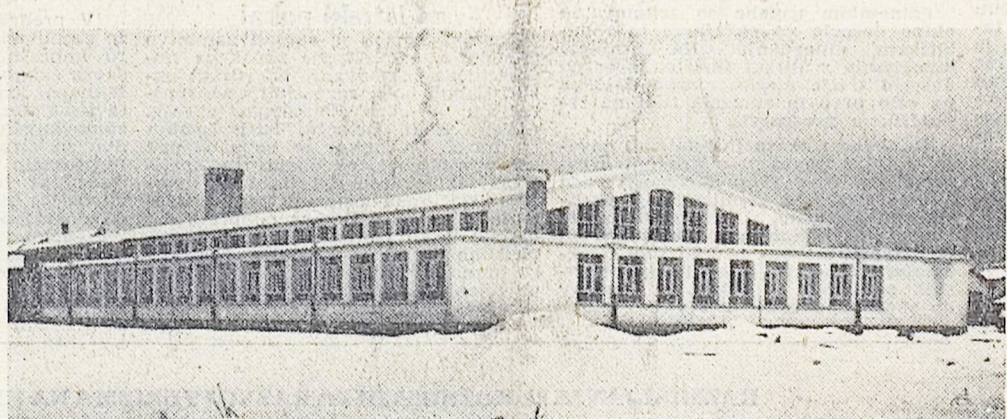

Poročali smo že, da je delovni kolektiv Delamarisa, našega gigantskega kombinata živilske industrije v Izoli, pred Dnevom republike slovesno izročil namenu novi obrat za izdelavo živil v prahu, katerih prve pošiljke se že uveljavljajo na našem trgu. Gornja slika je z otvoritvene svečanosti v Delamaristrgu. Konec slika je z otvoritvene svečanosti v Delamaristrgu. Gornja slika je z otvoritvene svečanosti v Delamaristrgu. Konec slika je z otvoritvene svečanosti v Delamaristrgu.

Nabrežinski kamnolomi

Kamnolomi so rudniki, kjer lomijo stavbno gradivo in v marmor. V Nabrežini so lomili marmor že v rimskih časih. Seveda je bila tehnika dela precej drugačna, kakor pa je danes. V zapoke so vivali vodo in ko je voda zmrznila, je kamen počil. Velike kamnite čoke so sužnji spuščali po nagnjeni »riži« — koritu za spuščanje — v Sesljan na ladje. Iz kraškega marmora so zgradili skoraj vse mesto Oglej. Potem pa je delo v nabrežinskih kamnolomih za dolga stoletja zamrlo. Ko so pred dobrimi 100 leti začeli graditi Južno železnico, so spet začeli lomiti nabrežinski kamen.

hija marsikakšno stavbo restavracija pred Postojnsko jamo itd. Letno nalobrežinskega kamna je na primer grad Miramar pri Trstu, Solkanski most, mi-lanska železniška postaja, na.

Delovni kolektiv podjetja Transavto v Postojni je na Dan republike slovesno izročil namenu novo avtoservisno delavnico, katere izgradnja je stala okrog sto milijonov dinarjev. Objekt bo precejnejše gospodarskega pomena, saj stoji na stikališču najvažnejših prometnih žil iz Trsta proti Ljubljani in prav na odcepu proti Reki. Postal bo prav gotovo neobhodni in nujen obrat v ugodni perspektivi vse širšega turističnega razvoja na Postojnskem

Lev Šejnina:

17

Strogo zaupno

VOHUNSKA ZGODBA IZ II. SVETOVNE VOJNE

Kmalu nato je umrl. Tihonov je s pokojnikovih prsi snel majhno kovinsko ploščico in si zapisal njegov priimek in njegov naslov. Tako je dvaintrideset minut pred začetkom velike domovinske vojne padel njen prvi heroj, nemški proletarec in komunist Wilhelm Wolfgang Schulz.

Seveda, bilo je premalo časa, da bi moglo to obvestilo odigrati odločujočo vlogo. Vendar so na tem delu fronte sovražnika dostojno

Drugi del

1. BEŽNO SREČANJE

Leontjev se je prebudil, ker je v snu začutil, da ga nekdo hladno in trdovratno opazuje. Toda v kupeju mednarodnega vagona ni bilo razen njega nikogar. Vrata so bila zaprta in na njih je pozvaljala zaščitna veržica. Vlak je drvel in mehko udarjal ob tračnice. Bilo je pozno. Ura je morala biti okrog tri zjutraj. Za temnim oknom je hitela noč, zavijal je veter in sem in tja so se nekje pojavile motne svetilke in postaje, v mraku so bežali mimo telegrafski drogov.

Kupe je slabotno razsvetljevala modra žarnica. Vznemirjenost, ki ga je nenadoma obšla, mu ni dala miru. Nehote je segel z roko pod vzglavje, da bi se prepričal, ali je torba z dokumenti še na svojem mestu. Aktovka je bila tam, kamor jo je bil zvečer položil. Vrata so bila zaklenjena. Nič posebnega se ni zgodilo, vendar je čutil Leontjev na sebi tuj, hladen in pozoren pogled in to ga je vznemirjalo.

Ta nemir ga ni presenečal. V zadnjih časih se je vedno bolj počutil utujenjenega in nespokojnega: zdelo se mu je, da ga nekdo

venomer vztrajno in trdovratno opazuje. To se je pričelo tedaj, ko je prišlo iz Moskve sporočilo o preizkušanju orožja, ki ga je bil Leontjev konstruiral.

Bržkone se je Leontjev prav zaradi tega, ker so posvečali njegovemu topu tolikšno pozornost, počutil tako hudo nelagodno. Ob novih poznanstvih in v razgovorih je bil previden; živel je vase zaprto življenje. V tovarni so ga obkrožali ljudje, ki jih je poznal že vrsto let. Kazalo je, da ni mogel svoja sumničnja opreti niti na dogodke v tovarni niti na tisti čas, ki ga je preživel doma, vendar Leontjev nikakor ni mogel pozabiti na tisto, kar se je bilo zgodilo v maju z njegovimi načrti. Sem postal mar hipohonder, se je vprašal?

Pred dvema dnevnoma zvečer so ga nujno poklicali v Moskvo, da bi prisostvoval prvi preizkušnji svojega topa. S seboj je vzel samo najnujnejše proračune in dve shemi. S temi dokumenti se ne bi mogel pravzaprav nihče okoristiti. Kljub temu pa mu je direktor, ko sta se na kolodvoru poslovila, šepnil na uho, naj nikar ne pozabi zapreti vrata kupeja, načelnik specialnega oddelka pa ga je celo prisilil, da je vzel s seboj revolver.

Prva noč je minila mirno. Utrujen od številnih skrbi je spal kot ubit. Zjutraj se je prebudil in pogledal skozi okno. Vlak je stal na neki postaji. Leontjev se je naglo oblekel in stopil iz vagona, da bi se sprehotel po peronu. S seboj je vzel tudi torbo. Mahoma pa je začutil potrebo po tem, da bi si prižgal cigareto. Segel je v žep. Spomnil se je, da je cigarete pozabil na mizici v kupeju. Ko se je vrnil v kupe, je opazil senco, ki je hušknila iz njegovega kupeja in izginila na drugi kraj vagona. Pohitel je v kupe, vendar je bilo tod vse na svojem mestu. Cigarete so bile na mizici in tudi kovček je ležal na svojem kraju. Planil je k onku, vendar ni na peronu opazil nikogar, ki bi bil videti sumljiv. Potniki so se lenobno pretegovali in sprehalji. Potem je stekel v tisti del vagona, kamor se je skrila senca. Nikogar! Poklical je kondukterja in mu dejal, da je nekdo stikal po njegovem kupeju.

Konduktler ga je pazljivo poslušal, potem pa ga premeril z očmi, kot bi si mislil: no, tale je na malo pregloboko pogledal v kozarec. »To se vam samo dozdeva, tovariš potnik,« je dejal navsezadnje, ko se je prepričal, da je Leontjev povsem trezen. »Takole po spanju se kaj takega tudi treznemu človeku lahko primeri... Vrata so bila vse čas zaprta, v hodniku ni bilo nikogar. Kar se tiče stvari, bodite mirni. Nič vam ne bo zmanjkalo. Jaz in moj kolega sva noč in dan dežurna. V tem pogledu je pri nas zelo strogo. Naj vam pospravim posteljo, ali boste še ležali?«

Po tem dogodku se Leontjev ni mogel več otresti tesnobe. Dan se mu je mučno vlekel. Na večer, ko je stopil na hodnik, je opazil svoj sosed iz prvega kupeja — bili sta dve ženski, ki sta potovali z njim vse od Čeljabinska. Ena je bila že v letih, druga pa, mlada in zanimiva ženska, je bila bleda in je ven in ven hodila na hodnik, da bi kadila. Ženski sta se očividno spoznali na poti. Leontjev je poslušal, kako sta se pogovarjali.

Starejša ženska je bila iz Leningrada. Bila je v skrbeh za moža, od katerega že lep čas ni dobila nikakršnih novic. Druga potnica jo je tolažila.

»Le zakaj si toliko ženeš k srcu,« je govorila Leningrajčanki. »Saj veste, kako je danes s pošto, in navsezadnje, zakaj bi vedno mislili na najhušje. Saj sami pravite, da ima vaš mož veliko prijateljev. Gotovo bi vam sporočili, če bi se mu kaj zgodilo, obvestili bi vas tudi od tam, kjer je vaš mož v službi. Le zakaj bi ven in ven jokali, saj nimate za to nobenih razlogov...«

»Čutim, s svojim srcem čutim, draga moja,« ji je odvrnila starka skozi solze. »Moje slutnje so se še vedno uresničile. Bojim se, da ne bom nikdar več videla Sergeja Platonoviča... In kako sem ga nagovarjala, naj gre! V letih si že, sem mu govorila, tudi zdravje ni takšno, kakor bi moralo biti... Za nič na svetu ni hotel iti. 'Jaz,' je rekel, 'ne grem iz svojega rodnega mesta. Štirideset let sem preživel na tehnološkem inštitutu in se od tod ne ganem...«

Ko je zaslišal ime Sergeja Platonoviča v zvezi s tehnološkim inštitutom, je Leontjev napel ušesa. Svoj čas je tudi on študiral v tistem inštitutu in je dobro poznal profesorja Sergeja Platonoviča Zubova, ki je predaval o odporu materiala.

Leontjev je odšel na hodnik in se obrnil k potnicama, ki sta govorili.

»Opustite,« je dejal, »po naključju sem prisluškoval vašemu razgovoru. Mar niste govorili o Sergeju Platonoviču Zubovu? Zelo dobro ga poznam.«

»Sergej Platonovič Zubov je moj mož. Od kod pa ga poznate?« »Kako ga ne bi poznal,« je radostno vzkljnila Leontjev, »saj sem študiral na tehnološkem inštitutu. Sergej Platonovič je bil moj učitelj, in lahko rečem, tudi moj najstarejši prijatelj. Moj priimek je Leontjev.«

»Leontjev?« je vznemirjeno vzkljnila starka. »Kolja Leontjev? Golobček moj, pa saj vas dobro poznam. Sergej Platonovič mi je o vas ničlikokrat pripovedoval. Saj vi ste bili njegov najljubši učence!«